

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Э Т А   ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Іспыты на Дзень Волі

Чым бліжэйшы Дзень Волі, тым цікавейшы вымалёўваецца сюжэт. Піша **Аляксандар Класкоўскі**. Старонка 2.

Візит Лукашэнкі ў Кіеў адкладзены. Па просьбe Эўрасаюзу? Старонка 6. **Вячорку выпусыцілі для Уты Цапф.** Нечаканы арышт і нечаканае вызваленне лідараў апазыцыі. Старонка 4.

Масавыя доніты маладафронтайцаў. Пяць юнакоў пераведзены ў ранг падазраваных. Старонка 4. **Станіслаў Шушкевіч:** «Думаю, што на Дзень Волі выйдзе шмат людзей». Былы кіраўнік Беларусі рапчула падтрымаў Мілінкевіча. Старонка 13.

У НУМАРЫ

Нафтавая бойтанка

«Лукойл» спыніў паставу́кі, Лукашэнка ўзыняў акцызы.

Старонка 7.

Суворава

Грамадзкая кампанія дала плён.

Старонка 23.

Рыба ў чалавечы рост

Піша Павал Севярынец зь Сітна. Старонка 10.

Веснавыя клопаты

Іспыты на Дзень Волі

Чым бліжэйшы Дзень Волі, тым цікавейшы вымалёваецца сюжэт.

Днямі свой намер быць на Плюшчы засвідчылі паслы ўропейскіх краінаў. Дарэчы, заўважце: запрасіўшы на сустречу Мілінкевіча, яны падкрэсілі, што па-ранейшаму ўважаюць яго «за галоўнага».

Ёсьць ужо і ахвотнікі прыехаць зь ліку ўропейскіх палітыкаў, якім Мілінкевіч разаслаў запрашэнны на 25-га.

Нарэшце, шараговая палітыканаваная публіка пакрысе прачынаецца.

Карацей, пайшла нейкая дынаміка.

Год таму вярхам здавалася: галоўнае — без вялікіх скандалаў, бязь лішняга маханьня дручкамі правесіц кампанію фармальнага забесьпячэння трэцяга тэрміну.

Тыя, хто сцягваўся ўвечары 19 сакавіка летась да Каstryчніцкай (будучай

Каліноўскага), чакалі ачаплення, дручкоў, газу — карацей, вядомага джэнтэльменскага набору. Але міліцыянты прадомністравалі атракцыён нябачанай ветлівасыці. Адно што станцыю метро зачынілі: асабіста мне давялося плаваць на цягніку да вакзалу і потым вяртацца... Урэзаяў ў памяць сюрэралістычны малюнак: на пустой плятформе «Каstryчніцкай» — бамбізы ў камуфляжы, а за іх сцінамі па сцяне — праектар жа працу! — скачуць мультыплікацыйныя чэрці.

Улады скрыгаталі зубамі, але цярпелі. Наўрад ці наверсе прадбачылі, што праз год струна зноў напненца.

Думалі: вось пасыля элегантнае перамогі ўжо расслабімся, аддягнемся! Апазыцыянэры скіснуць канчаткова, а Захад — куды ён падзенеца, хоцькі-няхоўкі будзе лічыцца з рэальным

трымальнікам улады!

Але раптам рэзка зъмяніўся міжнародны контэкст. Дый для беларускага грамадства, актыўнай яго часткі, Плюшча не прайшла марна. Ідэйныя апанэнты рэжыму атрымалі добрае маральнае сілкаванне. А наверсе, як бы ні храбрыліся, з халадком у вандробе адчулі сілу згуртаванай ды перакананай у сваёй маральнай перавазе грамады.

І ўсё ж на дэмакратызацьцю («разбурэнне нашай палітычнай систэмы»), паслаблены праце ці карэкцыю выбарчага заканадаўства беларуское кіраўніцтва ня хоча ісьці нават вэрбальна, імітацыйна.

Адзіны дыяпазон, у якім пакуль што магчымыя варыяцыі ўладнае палітыкі, — гэта рэпресіўная шкала. Трохі меней брутальнасыці, кагосыці не пасадзіць або нават выпусціць, Дзень волі без дручкоў... Вось і ўся адліга.

Не разбішчаная крокамі насустроч, Эўропа гатовая ацаніць нават такія подзвігі.

Парамэтры, у якіх будзе **дазволены** **Дзень Волі** (во калямбу!), — гэта тэст для Лукашэнкі.

У такім контэксьце болей зразумелая і звышзадача тых жэстаў, якія зрабілі сваімі лістамі да афіцыйнага кіраўніцтва Мілінкевіч, а потым група інтэлектуалаў. Жэстаў, якія максымалісты пасыпшаліся заклеймаваць.

Але хіба палітыка апанэнтаў рэжыму мусіць зводзіцца адно да таранных дзеяньняў? І ёй ня шкодзіць быць гнуткай, а то і мець падвойнае дно.

Іншая рэч, што Дзень Волі — тэст ня толькі для кіроўных вярхоў, але і для тых, хто пазыцыянуе сябе ў амплюа палітычнае альтэрнатывы.

Мо, гдзе ўжо скубціся, высьвятляючы эстэтыку налепак (з трymа сцягамі ў адным фляконе невядомыя творцы, канечне, далі маху)?

І потым, нешта апынуліся ў цені якраз тыя партыйныя дзеячы, што ўвосень найгучней заклікалі наладзіць рэмэйк Плюшчы. Ці не таму, што ў выпадку посыпеху ляўры дастануцца таму ж Мілінкевічу?

А між тым акурат час паказаць арганізтарскія таленты (вы ж дзяржавай кіраваць зьбіраецся, хлопы!) ды супольна зрабіць хоць адну добрую імпрэзу.

Дакангрэсіце потым.

Аляксандар Класкоўскі

IN MEMORIAM

Іншыя мусяць устаць на яе месца

Памерла жанчына, у якой многія з вас куплялі «Нашу Ніву» ў пераходах ля ГУМу і калі вакзалу. Да апошняга тыдня свайго жыцця яна працягвала прадаваць незалежныя выданні. Ня толькі такія вядомыя, як «НН» і «Народная воля», але і эстэц-кія, як «Партызан».

Апошнія гады, перанёшшы цяжкі інсульт, яна не-дачвала, ёй цяжка было гаварыць, але яна ішла зноў і зноў з газетамі ў пераходы. Яна не магла браць памногу асобнікаў, не магла падніць. Браала торбачку, нацягвала бурае штучнае футра, прыходзіла да нас у Рэдакцыю. Не магла націснуць на код дамафона, грукала ў шыбы.

Яе бязълітасна ганялі работнікі органаў. Толькі нічога не маглі зрабіць з старым чалавекам.

У яе многа хто купляў газеты. Мала хто ведаў, як яе звалі: Валянціна Цюленева, дачка Васіля. Яна выгадавала сына Артура Клінава і паказала многім прыклад дзеяньніцы.

Беларусь ня стала Туркмэнія, і Расей ня стала, бо былі такія, як Цюленева, і яны не сядзелі, а дзеяйчалі. Дзякуючы ім «Наша Ніва» зрабіла беспрэцэдэнтнае ў беларускай гісторыі: ужо паўтара году разыходзіцца, нагледзячы на забарону.

Яна памерла ў адзін дзень з Жанам Бадрыярам, дэканструктарам мэдыйнае маніпуляцыі.

Калісъці ў гэтым пераходзе ўстане помнік: ба-булька трывмае газеты. Гэта будзе помнік усім, хто завяўвае свабоду слова. Безъ якой нічога ня можа стаць.

Месца Цюленевай не павінна застацца пустым.

Андрэй Дыніко

Анталёгія «Жанчыны выходзяць з-пад кантролю: беларускае жаночае апавяданьне».

У зборнік увайшлі творы найлепшых сучасных аўтарак: Наталкі Бабінай, Вольгі Бабковай, Тацьцяны Барысік, Марыі Вайцяшонак, Евы Вежнавец, Марыі Роўды ды іншых. Сыціплая і прынцыповая, шчырая і пасълядоўная книга пра тое, як быць жанчынай у Беларусі — з прадмовай Іны Кулей.

Выдатны падарунак да ўсіх вясновых сьвятаў.

Пётра Рудкоўскі. Паўстанье Беларусі

«Пётра Рудкоўскі мне нагадвае Максіма Багдановіча — і першы, і другі адразу па прыходзе ў беларускае пісьменства (першы — у прыгожае, а другі — ужо ў інтэлектуальнае) радыкальна зъмянілі яго стыль і занялі ў ім вядучыя пазыцыі.

Як талент Багдановіча, талент Рудкоўскага чисты і ясны. Пётра — чалавек высокай духоўнасці і сумленнасці. У галіне гуманістыкі гэта значыць, што для яго няма забароненых тэм ды табуяваных постасцяў».

З прадмовы Валера Булгакава

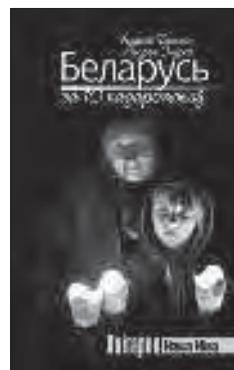

Андрэй Хадановіч.
Сто лі100ў на tut.by

Новая кніга паэта,
якога няма
патрэбы
прэзэнтаваць.

Андрэй Дынько, Андрэй Скурко. Беларусь за 10 падарожжаў

«Гэта книга падарожных эсэ, але аўтараў мала цікаваць помнікі культуры і прыроды ў звыклым значэнні гэтага слова. Калі гэта й турызм, то антрапаэтнатурызм. Аўтараў цікаваць насельнікі нашага часу, культурныя звязы, дыялекты быцця. Тоэ, што хвалі гісторыі, а часам і яе разец, фармавалі стагодзьдзямі і што можа зьнікнуць за дзесяцігодзьдзе ўніфікаванае тэлевізійнае культуры.

Кніга складзеная так, каб чытачу лягчэй было праехаць тымі самымі маршрутамі, толькі гэта ня кніга-шпаргалка, а кніга-падказка. Сваю Беларусь няхай кожны напіша сам».

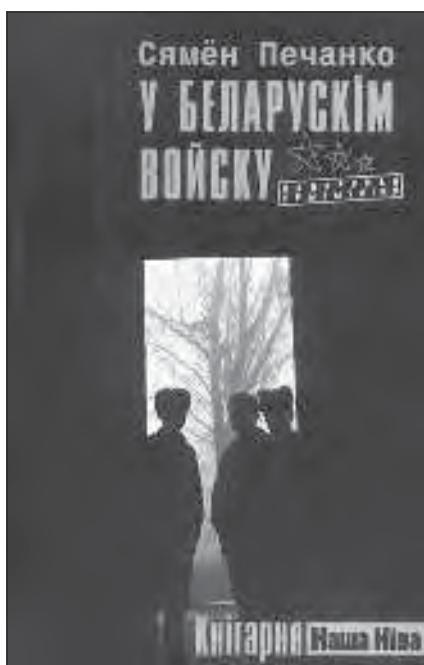
З прадмовы да кнігі

Сямён Печанко. У Беларускім войску. (Падарунак прызыўніку)

Кніга — адмысловы падручнік для хлопца, што зьбіраеца ісьці ў войска, маючы ў сабе запал беларушчыны. Папярэджаны — значыцца ўзброены.

З прадмовы Сяргея Балахонава

Вячорку выпусцілі для Уты Цапф

Увечары 13 сакавіка былі затрыманыя палітыкі Вячаслаў Сіўчык і Вінцук Вячорка.

Управу БНФ блакавалі людзі ў цывільным. Вінцуку Вячорку ўдалося зъехаць дахаты, але яго затрымалі ля дзвіяўрэй уласнае кватэры, прыкладна а 22-й. Ён паспей толькі перадаць сыну Франаку малодшую дачку Ружану, якая была зь ім пасля школы.

Жонка сп. Вячоркі Арына перажыла трывожныя гадзіны. Варта нагадаць, што толькі тыдзень таму старшыня Аркамітету сівяткавання Дня Волі пахаваў бацьку Рыгора, праз што вымушчаны

быў перарваць візит у ЗША, дзе ён перабываў у складзе апазыцыйнай дэлегацыі.

Сіўчык быў затрыманы дэзвюма гадзінамі раней, пасля 20-й, на плошчы Якуба Коласа.

У цэнтры гораду скрозь можна было бачыць незвычайную колькасць патрулю ў спэцияльнай форме. Такое ўражанье, што іх перавялі на ўзмошнены варыянт нясення службы. Гэта нагадвала сакавік мінулага году, калі былі прынятые надзвычайнія заходы, каб парализаваць распаўсюд улётак.

Усю сераду чакалі суду.

Каля Акрэсціна дзяжурылі журналісты і праваабаронцы. Ад ранку да попукаў палітыкаў далучыліся супрацоўнікі місіі АБСЭ. Усе чакалі, што,

як і летась у сакавіку, палітыкаў чакае беспардонны прысуд. Аднак, увечары у Сіўчыка і Вячорку выпусцілі гэтак жа нечакана, як і затрымалі.

В.Вячорку абвінавачваюць у тым, што ён «ляўся ў пад'ездзе ўласнага дому», а В.Сіўчыка — яшчэ і ў тым, што ён спраўляў натурадную патрэбу на праспэкце Скарыны. Выпусцілі ж таму, што, нібыта, міліцыянты няправільна аформілі

пратаколы.

В. Вячорка сказаў, як звязаў, чаму яго гэтак затрымалі і вызвалілі. «Мяне хапалі ў мінулым годзе, за 11 дзён да прэзыдэнцкіх выбараў 19 сакавіка. І цяпер таксама арыштавалі роўна за 11 дзён да Дня Волі. Думаю, што міжнародная рэакцыя сыграва сваю ролю. Цяпер я даведаўся, што ў Менск прыехала Ута Цапф — праводзіць сэмінар з уладамі. Значыць, мяне часова выпусцілі для Уты Цапф».

Аляксандар Мілінкевіч заявіў, што ніякія запалохваныя не павінны мяняць плянаў Дэмакратычных сілаў на 25 Сакавіка.

СП

Вызваленне В.Вячоркі азначае, што адбудзеца прызначаная на пятніцу, 14.00, он-лайн-канфэрэнцыя зь ім на сایце nn.by.

У дачынені да трох актыўістаў арганізацыі заведзеная крымінальная справа, каля сарака чалавек дапытаў КДБ.

12 сакавіка актыўісты незарэгістраванага «Маладога фронту» Наста Палажанка ды Аляксей Янушэўскі, а 14 сакавіка — Барыс Гарэцкі, былі перакваліфікованыя са съведкаў ў падазраваных. Ім закідаецца ўсё той жа арт. 193-1 (удзел у незарэгістраванай арганізацыі). Справу вядзе съследчык менгарпракуратуры Сяргей Грахоўскі.

На працягу трох апошніх дзён супрацоўнікі працятуры і КДБ праводзяць допыты актыўістаў. На гутаркі «маладафронтайцаў» запрашалі ў Менску, Горадні, Магілёве, Жлобіне, Мастах, Берасці, Воршы, Віцебску.

У Мастах маёр КДБ дапытаваў дэпутата мясцовага Раённага савету Зымітра Кухлея.

У Магілёве на допыт у КДБ выклікалі сем чалавек, сярод іх Артур Фінькевіч, які адбывае пакаранье ў мясцовай спэцк-мэндантуры.

Масавыя допыты маладафронтайцаў

Наста Палажанка (у цэнтры) патрабавала вызвалення Дашкевіча.

Ператрус у Гарэцкіх. Фота зробленае мабільным тэлефонам з вуліцы. Пад вокнамі кватэры ўвесь час вобшуку дзяжурылі праваабаронцы і журналісты.

КАСТУСЬ ГАРЭЦКІ

Барыс Гарэцкі (зьлева) і Аляксей Янушэўскі.

Варта адзначыць, што ў Годні супрацоўнікі спэцслужбай спасылаліся на сыпіс сябраў абласной арганізацыі, сканфіскаваны пры ператрусе на кватэры Палажанкі. Амаль паўсяоль у «маладафронтагаўцаў» выпытвалі агульныя звесткі пра арганізацыю. Юнакі познёня, што рэзкае паскарэнныне справы звязанае з акцыямі, заплянаванымі на 19 і 25 сакавіка.

На думку Аляксея Янушэўскага, такім чынам улады спрабуюць запалохаць моладзь, што яшчэ ня вызначылася наконт вясновых масавых акцыяў, а таксама бацькоў, каб тыя трymалі

дзяцей дома.

Такім чынам, ужо пяць сяброў незарэгістраванага «МФ» праходзяць як падазраваныя: Наста Палажанка, Аляксей Янушэўскі, Алег Корбан, Барыс Гарэцкі і Зыміцер Хведарук. Хведарука таксама ў сераду дапытвалі зноў.

«Прад'яўлялі касэты з праслушоўваннем паседжання рады ў кватэры 4 сакавіка, паказалі раздрукуюку, хто што казаў — у роліях, як у спектаклі. То бок праслушоўвалі даволі добра, і як высьвітляеца з папярэдніх допытаяў, праслушоўвалі ня толькі 4-га, але і раней», — сказаў ён.

Сямён Печанко

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Улады хочуць прадэмансстрація жалезную пасыльдоўнасць. «Так было і так будзе», як казаў царскі міністар унутраных спраў Макараў пасыля Ленскага расстрэлу.

Патэнцыйных лідараў маніфэстацыі затрымліваюць прэвэнтыўна, як перад выбарамі летась. Загадзя, каб запалохаць патэнцыйных удзельнікаў. Гэта амаль напэўна азначае, што 25-га, перад тэлекамэрамі, усё будзе як найцішэй.

Маладафронтагаўцаў хочуць прымусіць спыніць дзейнасць. Яны не скараюцца, хоць лічба крымінальных спраў ідзе на дзясятак. Што таксама стане гістарычным прэцэдэнтам.

Выявілася патрабаваныне Праляцоўскага выдаіць з падручнікаў беларускай літаратуры ужо не паасобных творцаў, але самы выраз «нацыянальнае адраджэнне». Вылез законапраект пра ахову інфармацыі, якім, найхутчэй, будзе ўведзеная цэнзура Інтэрнэту. Рэакцыя Лукашэнкі на День Волі выяўляе цалкам яго «незалежніцтва».

Пасланыне ўладаў: бюрократычна-сілавая машына будзе працаўаць у ранейшым рэжыме. Супраціўленыне бессенсцоўнае. Маштаб акций пратэсту будзем зъянішаць ад разу да разу пасыльдоўнымі прэвэнтыўнымі мерамі.

Сывет праінтэрпрэтует арышты інакі: у Лукашэнкі здалі нэрвы, ён бацца маніфэстацый, ён адракаеца заходняга вэктару, ён зарабляе расейскі крэдыт, кароткая палітычная адліга скончылася; апазыцыя ж не скараеца і нават — як маладафронтагаўцы — прайяўляе герайзм.

Візыт Лукашэнкі ў Кіеў адкладзены

Кіраўніца прэс-службы ўкраінскага прэзыдэнта Парыса Мудрык заявіла «НН», што на дадзены момант візыт пакуль не плянаваўся, аднак над пытаньнем сустрэчы двух прэзыдэнтаў працуе рабочая група.

6 сакавіка прэзыдэнт Украіны Віктар Юшчанка заяўві, што праз тыдзень у яго зь візитам будзе Аляксандар Лукашэнка. Аднак праз тыдзень гэты візыт не адбыўся. Лукашэнка гэтымі днямі адпачывае ў Сочы, а Юшчанка на гэтым тыдні браў удзел ва ўрачыстасцях з нагоды дня нараджэння Шаўчэнкі й на-

кіроўца ў Данію.

Кіраўніца прэс-службы ўкраінскага прэзыдэнта Парыса Мудрык заявіла «НН», што на дадзены момант візыт не плянаваўся, аднак над пытаньнем сустрэчы двух прэзыдэнтаў працуе рабочая група, якая і мусіць вызначыць дату сустрэчы. «Калі прыкладна яна адбудзеца, пакуль рана

гаварыць», — адзначыла яна.

Меркавалася, што Украіна можа стаць пасярэднікам у перамовах Беларусі з Захадам. Ёсьць вэрсія, што сустрэча Лукашэнкі з Юшчанкам адкладзеная на просьбу эўра-саюзаўскай дыпліматыі да 25 Сакавіка. Ход маніфэстацыі можа засведчыць, на сколькі беларускі ўрад гатовы суці-

шыць рэпрэсіі супраць іншадумцаў і гэтак выкананы умоў в Захаду для дыялёгу.

Другую вэрсію адкладу агучылі маскоўскія палітолягі: афіцыйны Менск чакае адказу ад расейскага боку датычна крэдыту і таму не зацікаўлены болей у візыце ва Украіну.

Зыміцер Панкавец

Мілінкевіч: «Дыялёг Беларусі з Эўропай пакуль немагчымы!»

Лідер апазыцыі сустракаўся з дэлегацыяй вярхоўнага камісара ЭЭУ у пытаннях замежнай палітыкі і бяспекі Хавіера Саліны. У склад дэлегацыі ўваходзілі Хельга Шміт і Пірка Тапіёла, супрацоўнікі офісу Саліны.

Галоўнай тэмай сустрэчы стала пытанне ўзаемада-чынення ў паміж Беларусью і Эўразіязам. Мілінкевіч зълёгку скрытыкаваў палітыку Эўропы ў дачыненіі да афі-

цыянага Менску. Ён сказаў, што Эўропа часам магла б быць больш рапушчай.

Мілінкевіч перакананы, што дыяллёг між беларускімі ўладамі і Эўропай можа адбыцца толькі пасля таго, як афіцыйны Менск выканае ўсе патрабаванынні Эўразіязу. «Трэба верыць рэальным справам, а не пустым запэўніванням», — адзначыў Мілінкевіч.

Шміт і Тапіёла ў саюзе чаргуюцца паслоўніцамі, што эўрапейская су-

польнасць зь вялікай ціка-васцю будзе сачыць за падзе-ямі ў Менску 25 Сакавіка. Менавіта ад гэтага дня ў многім і будзе залежыць далейшая палітыка ЭЭУ да Беларусі. Дыплі-маты таксама заклікалі беларускую апазыцыю як мага хутчэй пераадолець разлад і рэальны аўяднаніца.

Неўзабаве пасля вяртання дэлегацыі з Менску Саліна заяўві, што бачыць «некаторыя магчымасці наладзіць ці

распачаць пэўную адносіну з Лукашэнкам, з Беларусью».

Карэспандэнт радыё «Свабода» ў Брушлі са спасылкай на дыпліматычныя крыніцы перадаў, што візыт прадстаўнікоў Хавіера Саліны адбыўся пасля кантактаў паміж вярхоўным прадстаўніком Эўразіязу ў пытаннях замежнай палітыкі і бяспекі і беларускім міністрам замежных справаў Сяргеем Мартынавым.

Зыміцер Панкавец

Пастаялку хавалі з вайсковымі ўшанаваньнямі

Уначы на 7 сакавіка, пасля доўгай цяжкой хваробы, памерла Людміла Пастаялка — старшыня камісіі Савету рэспублікі па дэмографічнай бяспечнасці і сацыяльным разьвіцці, экс-міністарка аховы здароўя Беларусі, маці галоўнасці доктаркі Рэспубліканскай больніцы ўпраўлення справамі прэзыдэнта Ірыны Абелскай.

Нэкралёг надрукавалі ўсе дзяржаўныя газеты. На разьвітаньне зь ёю прыбылі ўсе першыя асобы дзяржавы, ад Сідорскага пачынаючы.

Аляксандар Лукашэнка і ягоныя сыны на разьвітаньні не прысутнічалі. Кіраўнік краіны адпачывае ў Сочы.

Назіральнікі дзіваваліся тому, што Пастаялку хавалі з вайсковай вартай — звычайна так хаваюць толькі вайскоўцаў. Незвычайны ўзровень пахаванья тлумачаць неформальным упывам яе дачкі.

Рух «За свабоду» пайшоў у рост

У розных раёнах Беларусі праходзяць паседжаныні актыўістаў дэмакратычнага руху, на кожным такім паседжаныні дэкларуецца пра стварэнне мясцовай суполкі руху «За свабоду».

На выходных адбылося паседжанье дэмакратычнай грамадзкасці Маладачаншчыны (Маладэчна, Валожын, Мядзел, Вялейка, Смургоні). Прысутныя на ім выказаліся супраць правядзення бліжэйшым часам Кангрэсу дэмакратычных сілаў, а таксама падтрымалі Мілінкевіча. На сустрэчы прысутнічалі сябры ПБНФ, АГП, беспартыйныя.

Падобнае ж паседжанье 4 сакавіка адбылося ў Івацэвічах. На сустрэчы прысутнічала 27 чалавек — ад усіх партый, акрамя камуністы. Яны прынялі пастанову, у якой лічаць, што надалей мусіць мець сілу першы Кангрэс дэмакратычных сілаў. Гэтыя вясной івацэвіцкія дэмакраты заклікаюць правесыі сэсію першага Кангрэсу, дзе прапануюць заслушаць справа здачу кіраўнікоў апазыцыі, а таксама прыняць стратэгію дэмакратычных сілаў.

Заклікаюць згуртавацца вакол руху «За свабоду» і прадстаўнікі Віцебшчыны. Мясцовыя дэмакраты засведчылі гэта 4-5 сакавіка, калі Мілінкевіч зрабіў аб'езд Віцебшчыны.

Акцызы на аўтамабільнае паліва падвоенныя

У 2,4 раза вырасьлі стаўкі акцызаў на аўтамабільнае паліва. Адпаведны ўказ падпісаў А. Лукашэнка. Указ матывуе падвышку мэтамі «забесцячэння эфектыўнае працы нафтаперапрацоўчых галін». Гэтыя сродкі ўрад мае накіраваць

на даплаты нафтавым кампаніям, якія будуть перапрацоўваць нафту на беларускіх заводах на давальніцкіх умовах з далейшым рээкспартам. Прыплаты маюцца з 24 далярами за кожную тону.

Ад пачатку году загрузка нафтаперапрацоўчых заво-

даў была ніжэйшаю за звычайнаю празь нізкую прыбылковасць паставак з Расеі на новых умовах.

Рост акцызаў напэўна прывядзе і да чарговага павышэння раздробных цэнаваў на бэнзин і салірку.

МБ

«Лукойл» прыпыніў паставкі нафты ў Беларусь

Няпэўнасць на беларускім рынку нафтаперапрацоўкі прымусіла расейскую нафтавую кампанію «Лукойл» адрачыцца падпісанням контрактаў на паставку ў сакавіку сыравіны на давальніцкай аснове на беларускія нафтаперапрацоўчыя заводы. Прычына — брак ясных правілаў працы

на рынке нафтапрадуктаў не дазваляе праціўнікам выгаднасць перапрацоўкі нафты за люты гэтага году. Кантракт на звычайні продаж не скосоўваецца.

Ня выключана, што такое ж рагшэнне можуць прыняць іншыя буйныя паставшчыкі.

Эўропа пераходзіць на энергаашчадныя лямпачкі

Усе лямпачкі, нават у прыватных кватэрах, мусіць быць заменены на энергаашчадныя. Такое ражэнне прынялі кіраунікі эўрапейскіх дзяржаваў на саміце ў Брусселі. Ужо ў 2008 годзе мусіць быць за-

мененая лямпа напальвання на прадпрыемствах і ў публічных месцах. Адносяна прыватнага жытла адпаведнае заканадаўства мусіць быць прынятае не пазней за 2009 год.

Сярод іншых заходаў, абавязковых для ўсіх краін, — выпрацоўка як мінімум дваццаці працэнтаў ўсёй электраэнэргіі з узноўляльных краініцай (энэргія вады, паветра, сонца і да т.п.). Гэты парог мусіва дасягнуць да 2020 году.

Гэта частка вялікага пляну эўрапейцаў па зъмяншэнню спажывання энергіі. Навукоўцы ўжо назвалі гэты плян «трэцій прамысловай рэвалюцыяй».

У Беларусі энергаашчадныя лямпачкі не вырабляюцца. Дарагія, імпортаваныя з Польшчы і Кітаю, яны, тым менш, апраўдаюць сябе, бо спажываюць у пяць разоў меней электрычнасці, чым звычайнія, для выпрацоўкі суўмернай колькасці сівяглі.

МБ

Беларусь скасавала канвой грузаў з Калінінграду

Мытны камітэт Беларусі ў сераду 7 сакавіка з 22:00 адмяніў канвайванье калінінградскіх грузаў. Як паведаміла прэс-служба мытні, «між Беларусью і Расеяй урэгульяння ўсе спрэчныя пытанні транзыту грузаў з Калінінградскай вобласці ў вялікую Расею». Цяпер «грузы бесіперашкодна і без канвою зможуць перасякаць тэрыторыю Беларусі», як абясце мытня.

Працэдура надгляду ѹ канвайвання калінінградскага транзыту была ўведзеная ў студзені гэтага году ў шэрагу заходаў у адказ на рост цэнаваў на энэрганосьбіты.

Скасавалі канвой пасля таго, як Расея прыгрэзіла спыніць у адказ дазволы на дзейнасць беларускіх перавозчыкаў на сваёй тэрыторыі.

МБ

Спынілася вытворчасць на ўсіх цукроўнях

На ўсіх чатырох цукровых камбінатах Беларусі прастой. 13 сакавіка дэлегацыя на чале з віц-прем'ерам Іванам Бамбізам выправілася ў Москву, каб падпісаць пагадненне пра паставкі беларускага цукру на расейскі рынок у 2007—2008 г.

У мінулія гады беларускія цукровыя камбінаты паставлялі ў Расею ад 400 да 450 тысяч тон цукру. У студзені на перамоўках у Москве прынялі кампраміснае рагшэнне пра абмежаванне паставак беларускага цукру ў Расею ўзамен на нізкія цэны паставкі нафты. Беларусь мае абмежаваць паставкі цукру ў Расею ў 2007 годзе — да 180 тысяч тон, а ў 2008-м — да 100 тысяч.

МБ

Мітынг
прадпрымальнікаў:
вынікі і высновы. Піша
Зыміцер Панкавец.

Надвор'е ўсяляк спрыяла, каб мітынг прадпрымальнікаў прайшоў як мага больш масава. Аднак ужо на падыходзе да Бангалору стала зразумела, што шмат людзей сеньня ня выйдзе.

Першы, каго я заўважыў на плошчы, быў адзін з лідэраў незарэгістраванага «Маладога фронту» Зыміцер Хведарук. Пытаюся, чаму няма съязгоў. Хведарук цісьне плячыма — нельга, «сам разумееш: прадпрымальнікі». Хведарук сказаў, што, праяжджаючы нядайна ля плошчы Якуба Коласа, дзе ад пачатку мелася праіснаванні акцыяў, пабачыў, што там людзей ня меней, чым на Бангалоры. А 12.00 мітынг яшчэ ня думаў пачынацца. Не было электрычнасці. Толькі на сцэне стаяў экс-палітвзянь Сяргей Скрабец з партрэтам Аляксандра Казуліна. Мэгafона таксама ў пару не знайшлося.

Адзін з лідэраў прадпры-

Людзі не ідуць на Бангалор

мальніцкага руху Аляксандар Макаеў гаварыў безь мікрафона, што трэба троху пачакаць, пакуль «нашы людзі дамовяцца ў «МенЭнергія» пра электрычнасць. Праз нейкі час прынеслы мэгafон. Міліцыі практычна не было. Толькі за сцэнай дзяжурыла пара АМОНаўцаў, а ў натоўпе хадзіла колькі чалавек у цывільным з рацьямі. На пляцы было недзе сто чалавек, пасыя падышло яшчэ троху, усяго было каля двухсот. Прадпрымальнікаў — добра каля была палова.

Пакуль мітынг не пачынаўся, людзі бавілі час на сонечку, размаўлялі між сабой. Да мяне падышоў таксіст, які сказаў, што хоць і ня мае наёмных рабочых, але хоча, каб такія зьявіліся, а ўказ аб-

мяжоўвае гэту магчымасць. Тым часам моладзь раздавала газэты «Выбар», «Новы час», а таксама дыскі з фільмам «Плошча».

Уласна мітынг пачаўся у 12.50. Апроч аднаго сцяга Менску, ніякай сымболікі на Бангалоры не было. Транспарантаў і расыяцкак таксама было вобмаль.

Мітынг началі прадстаўнікі рэгіёнаў, якія заклікалі адміністратары дзяяньне ўказу прэзыдэнта №760. Нагадаем, што паводле гэтага ўказу прадпрымальнікі ня маюць права прымаць на працу не сваякоў.

Прадпрымальніца з Рагачова Ала Гурэвіч сказала, што ёй сорамна за менскіх дробных гандляроў, якія не прыйшлі падтрымаць акцыю. Яна ж заклікала звяза-

нуцца з просьбай адміністратары ўказ да «гаранта нашай Канстытуцыі». З натоўпу зароўлі, што ён ня ёсьць гарантам «нашай» Канстытуцыі.

Прадстаўніца Беларускага саюзу прадпрымальнікаў Кацярына Чыжык сказала, што прадпрымальнікі мусяць працягваць высоўваць эканамічныя лёзунгі. З натоўпу ізноў пачалі парыраваць: а палітычныя? Адказу на гэтае пытанье не прагучала.

Увогуле, самі прадпрымальнікі не выстаўлялі ніякіх палітычных патрабаванняў, аблікоўваліся эканамічнымі. Лідзія Сітава заклікала дабівацца асабістай сустэречы з прэзыдэнтам, каб «пастрабаваць з ім дамовіцца».

Пэнсіянэр Алег Гаеўскі перадаў тым, хто сабраўся на плошчы, прывітаныне ад

PHOTO BY NEXUS.NET

народнага пісьменьніка Беларусі Ніла Гілевіча.

Прадпрымальнікі казалі, што ўвядзенне ў сілу ўказу №760 пакіне бяз працы прыкладна 300 тысячаў чалавек, што ён набліжае нас да Паўночнай Карэі, што такім чынам улады лабіруюць інтарэсы буйнага бізнесу і спрабуюць задушыць сярэднюю клясу, якая толькі-толькі пачынае нараджацца ў Беларусі. Але разам з tym узынікала пытаньне: чаму на пляцы так мала саміх прадпрымальнікаў? У нейкай ступені адказ на гэтае пытаньне даў Аляксандар Макаеў, які адзначыў, што самі прадпрымальнікі яшчэ да канца не разумеюць сэнс і перспектыву гэтага ўказу.

У другой частцы троху паболела палітыкі, найперш дзякуючы выступам лідэр аў палітычных партый — Вінцука Вячоркі і Анатоля Ляўковіча. Вячорка тлумачыў, што выкананье 12 патрабаванняў Эўракамісіі палегчыць жыццё і прадпрымальнікам. Ужо пасля Ігар Леднік і Вячаслаў Сіўчык заклікалі распачаць збор подпісаў за тое, каб Беларусь стала сябрам Рады Эўропы.

Пры канцы мітынгу прынялі рэзалюцыю, якая, апроч эканамічных патрабаванняў, заклікае да вызваленія палітвязняў, годнае адзначыне 125-годзьдзя Купалы і Коласа, а таксама ўшанаваньне памяці ахвяраў сталінскіх рэпрэсій. Рэзалюцыя была прынятая аднаголосна. Пасля чаго пачаўся канцэрт барда Зымітра Бартосіка.

Прадпрымальнікі кажуць, што гэта была толькі рэптыція агульнанацыянальнага страйку 25 Сакавіка. Цяжка адзначыць адказаць, ці шмат прадпрымальнікаў выйдзе на плошчу на Дзень Волі, бо з tryбуны амаль не гучала нікіх лёзунгаў падпрымаць акцыю пратэсту. Прадпрымальнікі ўсё чакаюць.

Сяргей Скрабец: «Пра гэта самае мне казаў Казулін»

Арганізатор акцыі на «дзень яднаньня Беларусі і Pacei» Сяргей Скрабец: «Гэта дакор уладам і апазыцыі, якія аб'ядналіся ў антырасейскай палітыцы». Генэрал Фралоў: «На жаль, наша прапанова сутыкнулася зь неразуменіем, асабліва з боку маладзейшых».

Сяргей Скрабец наладжваў контакты з расейскімі палітыкамі ад 2002 году.

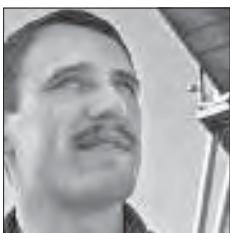

АНДРЭЙ ПАНКЕВІЧ

гэты дапамогі. У мене зьявілася адчуванье, што ў Pacei пачынаюць мяняцца погляды на Беларусь. Pacei ў выглядзе Беларусі патрэбны моцны і незалежны хаўрусынік, а не краіна зь непрадказальнымі кіраўніком. Мне съмешна, калі цяпер пачынаюць кричаць, што Расея мае нейкія імперскія амбіцы і ўсё такое. Я думаю, што замежная палітыка гэтай краіны становіцца з кожным годам ўсё больш прадуманай і глыбокай. Нас аб'ядноўвае супольная гісторыя, эканоміка і багата што яшчэ. Учора я тэлефанаваў некаторым сябрам-палітыкам у Pacei, яны згодныя падтрымаць нашу ініцыятыву, але пакуль рана называць нейкія прозвішчы. Наша акцыя ня ёсьць дакорам працы так званай «традыцыйнай апазыцыі», у ёй таксама шмат разумных і разважлівых хлоп-

цаў. Наша акцыя не спадабаецца хіба што толькі пэўнымі правадырамі апазыцыі, якія, я лічу, не да канца самастойныя ў сваёй палітыцы. Я размаўляю з Ляўковічам і Ухналёвым, дык яны схіляюцца, каб падтрымаць нас 2 красавіка. Ніякіх новых прарасейскіх рухаў ня будзе, яны прости ўжо ўсім надакучылі. І я ствараў багата рухаў, і Мілінкевіч стварае, і Лябедзька. Толку ад іх мала, таму нічога новага ствараць ня будзем. Пакуль цяжка сказаць, наколькі масавай будзе гэтая акцыя, але праца па гэтым накірунку вядзеца. Дакладна скажу, што будуць прынагодныя налепкі і ўлёткі. Разам з tym, на жаль, мушу канстатаваць, што шмат у каго, асабліва з маладзейшымі, наша прапанова сутыкнулася зь неразуменіем, але будзем працаваць і з імі».

Зыміцер Панкавец

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратесту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

У тую большую частку году, калі ў сіценскіх лясох німа ані грыбоў, ані ягадаў, ані шышак, што здаюць тутэйшаму лясніцтву *на семяно*, у паспалітага люду застаецца толькі адзіны занятаў, цікавы й прыбытковы адначасова. *Рыба*. Бліскучыя манэткі лускі прабліскаюць то ў траве, то ў вонраты, то ў валасох; зімою лёд на кожнай сажалцы ў лунках; штодня размовы пра тое, ці *бярэцца*. Мой кот Партызан можа пацьвердзіць, што пах свежае рыбы канкуруе ў Сітне хіба што з пахам драўніны ды перагарам.

Сітна — месца рыбнае. Вакол лясныя азёры, рэчкі, сеткі пратокаў, ціхі ды глыбокіх, — тысячу гадоў таму па Палаце ішла адна з галінак шляху «з варагаў у грэкі». Ловяць шчупака, ляшча, акуня, ліня; бывае, заходзіць зь Дзвіны судак. У азёрах шыпуша ў глей залатыя карасі — вялізныя, памерам на патэльню. І хоць посту тут не трymаюць, рыба перад Калидамі ды пасля Масъленіцы настале часыцей за якое мяса.

Рыба ў чалавечы рост

Чым ловяць? Вядома, вуда тут — забаўка хіба што для дзяцей ды «дзеля душы» (калі галоўнае — сам працэс). Гарадзкія, што прыижджаюць адпачываць з Полацку, зазвычай бяруць з сабою съпінінг. Найбольш жа пашыраная снасць — сеткі розных гатункаў. Нераты, крыгі, браднікі, «павукі». Бывае, грабуць так, што вада па Палаце спльвае ажно чорная. А калі глушаць электравудай ці выбухоўкай — ад белае лускі рабашць увачу. Падчас нерасту перагароджваюць гарлавіны пратокаў... Словам, браканьеरства квітнес. Для любога прыхадня спроба памыць боты ў возеры ля вёскі можа скончыцца руляй паляўнічай стрэльбы з хмызыняку і камандай: «Ану, стаяць, рукі ўгору! Ты сеткі ставіў, што іх вымаць лезеш?!».

Мясцовыя мужыкі згадваюць рыбалоўныя наезды ў Расеку, аддзеленую ад Беларусі толькі квартальнай прасекай, ды клянуньць дзікасць тамтэйшых інспектараў («грошай

ХРОНІКА

3 сакавіка

Дзянісу Дзянісаву пагражаета да трох гадоў зняволення

Активісту незарэгістраванай арганізацыі «Бунт» Дзянісу Дзянісаву пагражаета да трох гадоў пазбуйленення волі. Са словаў Дзянісавага адваката Пётры Каваленкі, хлопца вінаваць паводле арт.342 (арганізацыя масавых беспарадкіў, што парушаюць грамадzkі парадак).

Адвакат кажа, што падзея, якія фігуруюць у справе Дзянісава, адбыліся 18 чэрвеня 2006 г. у Віцебску. Тады група моладзевых актыўістаў з незарэгістраванай арганізацыі «Бунт» спрабавала правесць апазыцыйную акцыю. Активісты вывесілі бел-чырвон-белыя сцягі.

Крымінальную справу з нагоды ўдзелу Дзянісава ў гэтым эпізодзе завялі летасць у каstryчніку. А затрымалі Дзяніса 16 лютага ў цягніку, што ехаў у Гомель. Спачатку актыўіста трymалі ў Гомельскім съедчым ізялятараты, потым перавезлі ў Віцебскі съедчы ізялятараты №2.

5 сакавіка

Бяз права на амністый

Адміністрацыя шклоўскай турмы вынесла палітвязню Зымітру Дашкевічу чацвёртага палірэджаньне. Гэтым разам — за тое, што ён чытаў пасля адбою. Пра гэта стала вядома зь ліста Зымітра да бацькоў. А паводле заканадаўства гэта азначае, што ў Дашкевіча німа шанцаў выйсьці на волю пасля абвяшчэння амністый. Цяпер ён лічыцца злосным парушальнікам турэмнага рэжы-

му, які ня стаў на шлях выпраўлення.

З кратамі малады чалавек ужо шэсць месяцоў.

6 сакавіка

Левыя судзяцца зь Мін'юстам

Падчас паседжання Цэнтральнай рады **Саюзу левых партыяў**, у які ўваходзяць **Беларуская партыя жаночы «Надзея», Партыя камуніста беларускай і Беларуская сацыялдэмакратычная партыя (Грамада)**, прадстаўнікі партыяў вырашылі звярнуцца ў Вярховны суд Беларусі са скаргай на **Міністэрства юстыцыі** за адмову ў реістрацыі Саюзу.

Мін'юст вінаваць левых у тым, што тяя ладзілі ўстаноўчы сход новай арганізацыі ва Украіне, а не на тэрыторыі Беларусі.

Акрамя таго, кожная з трох партыяў атрымала афіцыяльную папярэджаньне за ўдзел ва ўстаноўчым сходзе. Першымі абскардзілі гэтае рашэнне камуністы.

7 сакавіка

Казуліну скасавалі адмысловы рэжым выхаду з галадоўкі

Адвакат **Igor Rynkevich** сустрэўся 7 сакавіка са сваім падбаронным, эксп-кандыдатам на прэзыдэнта **Аляксандрам Казуліним** у віцебскай калёні №3. Са словаў адваката, рэжым выхаду з галадоўкі палітвязня скасавалі. А Казуліна, паводле Рынкевіча, перавялі на дыетхарчаваныне. У сувязі з гэтым адміністрацыя калёні забараніла перадаваць яму прадукты ад сваякоў. Палітвязень вызвалены ад працы, а ў астатнім для яго ніякіх абме-

жаваныня ў німа. Ён абавязаны наведваць усе ўнутраныя мерапрыемствы.

Менчукі патрабавалі вызваліць палітвязня

Калі сотні чалавек узялі ўдзел у акцыі, якая прайшла 7 сакавіка ў цэнтры гораду. Яе ўдзельнікі патрабавалі скасавання «капітальнічых» артыкулаў Крымінальнага кодэкса і вызваленія людзей, асуджаных паводле гэтых артыкулаў. Людзі сабраліся на рагу вуліцы Гарадзкі Вал і Няміга і прайшли шэсцьцем да турмы на вуліцы Валадарскага.

Рукі ўдзельнікі акцыі трymалі за галавой, а на вонраты несці шыльды з нумарамі артыкулаў, паводле якіх асуджаныя вядомыя беларускія палітыкі, грамадзкія дзеячы і праваабаронцы. Калі калёна дайшла да турмы, шыльды былі кінутыя ў вонгішча, адначасова ўдзельнікі акцыі разгрнупілі расцягжку «Свабоду палітвязням!» У часе акцыі нікога не затрымалі.

8 сакавіка

Непаўнагодзяга Антона Леванеўскага затрымалі за ўлёткі

14-гадовага **Антона Леванеўскага** затрымалі на гарадзенскім рынку «Плайдёвы» з улёткам. Яго пратрымалі калі 2 гадзіны ў Каstryчніцкім РУУС. Пратакол міліцыянты ня сталі складаць, а ад тлумачэння Антон Леванеўскі адмовіўся.

12 сакавіка

Па дарозе на мітынг затрымалі

хроніка

беларускіх не бяруць, толькі гарэлку»). У Алёшчы, Сітне ды навакольных хутарох за рыбнай юшкай вам абавязкова распавядуць гісторыю ў духу гэмінгўеўскага «Старога і мора», пра Шчупака ў чалавечы рост, які успільваў то ў сіценскім Ізмоку, то ў Чарбамысьле, то вунь пад самым мостам цераз Палаці і важкую то 10 кг, то пуд, а то і паўтара. Гэтая адвечная чалавечая мара. «Во! — паказваюць, — трымалі, падымалі, — мераюць зь сябе ростам, — во такі!!!».

Раскажаўць, як цягнулі з усіе сілы, да сутаргай, як лёска ў кроў рэзала далоні. Як ірвалася, шалёна білася гіганцкая рыбіна, як ледзь не звалакла з сабою ў ваду, як шчэрыла зубы, і хапала паветра, і зяхала, і павольна засынала на беразе.

Дзесяці агромністага шчупака склі на кавалкі, бо не пасілелі сцягнуць цалкам, дзесяці і гатавалі ля вады, на вогнішчы, дзесяці троймфальна несылі праз усю вёску. Сага пра тое, як вяскоўцы здабывалі кожны свайго Шчупака, іх праўда вартая Гамэра. І столькі жарсыці, столькі моцы ѹ імпету ѿ тых аповедах, так загараюцца вочы, такая хватка ѿ руках рук, такая сакавітая, смачная мова бруіць і віруе — што пазнаеш, пазнаеш беларуса!

Наша родная водная стыхія, у якой продкі адчувалі сябе вальней, чым на зямлі,

сфармавала людзей бязъмежнае цярпівасці, трапяткога сэрца ѹ засяроджанага сузірання — нацюю на беразе ѿ чаканьні ўлову. Увогуле, на сур'ёзной і няспешнай рыбалцы заўважаеш у раздумах ды развагах тутэйшага люду мудрасць ды глыбіню, пільнасць ды трапнасць, замілаваньне ѹ пышчоту — усё тое, чаго не змаглі вытрусіць, вынішчыць, разбурыць у беларусе ані акупантны, ані дыктатары.

І вось тады згадваеш слова, сказаныя 2000 гадоў таму гэткім жа простым рыбаком у глухім кутку айкумены пад чужынскім панаваньнем, нашым Госпадам Ісусам Хрыстом: «Хадземце за Мною — і Я зраблю вас лаўцамі чалавекаў» (Мацьвея 4:19).

Веру, што і старажытная Полаччына, і сама Беларусь яшчэ зьявіць съвету сілу веры ѹ волі, стоеныя ѿ рыбаку-беларусу. Што ѿ тутэйшага люду запалицца вочы, вернецца спрыт, гард ды азарт Усяслава Чарадзея, Францыска Скарыны ды Лявія Сапегі — і будуць яны, як вучні Хрыста, лаўцамі людзей. Звычайных людзей у чалавечы рост — такіх самых беларусаў, рассійшай, украінцаў, эўрапейцаў.

І будзе гэта тады, калі, быццам паводка, падыме ўсе шматлюдныя плыні ѹ віры ѹ сэрцы Эўропы беларускае нацыянальнае абуджэннене.

в.Малое Сітна

Сага пра тое,
як вяскоўцы
здабывалі
кожны свайго
Шчупака, і
праўда вартая
Гамэра.

• • • • •

ХРОНІКА

лідэраў прадпрымальнікаў

Лідэры Стакаму прадпрымальнікаў **Валерыя Леванеўскі і Аляксандар Васільеў** былі затрыманыя па дарозе ѿ Менск, дзе мусілі ўдзельнічаць у мітынгу падпрымальнікаў. Затрымалі іх супрацоўнікі ДАІ падчас выезду з Горадні. Міліцыянты заявілі, што аўтамабіль Леванеўскага крадзены. У Гарадзенскім РУУСе ён трымалі трох гадзін.

Мікраўтобус застаўся ѿ міліцыі для праверкі, а Васільеў і Леванеўскі мусілі ўзяць таксоўку, каб вярнуцца дамоў. Валерулю Леванеўскаму не вярнулі ягоныя рэчэ, якія былі ѿ мікраўтобусе, у прыватнасці, дыктафон, лічбавы фотаапарат, бэнзінавы генэратор.

На Наству Палажанку і Аляксея Янушэўскага заведзеная крымінальная справа

Яны праходзяць у справе незарэгістраванага «Маладога фронту» (Корбана і Хведарука) у якасці падазраваных. Ім таксама закідано арт.193-1 (удзел у незарэгістраванай арганізацыі).

Палажанка звязвае перакваліфікацыю яе са сьведкі ѿ падазраваную з агульнім цікам на моладзь перад 25 Сакавіка. Дзяячына адмовілася ад паслугаў прызначанага ёй адваката і самастойна адшукала абаронцу.

Шахцёрам не даюць пратэставаць

Салігорскі гарвыканкам забараніў незалежнаму прафсаюзу працаўнікоў РУП «Беларуськалій» правядзенне пікету 14 сакавіка. Фармальная наго-

да для забароны — эпідэмія грыпу. У найбліжэйшы час гарнікі збіраюцца падаваць новую заяўку.

Падчас заплянаваных на 14 сакавіка акций удзельнікі меркавалі ўзынца пытаныні падвышэння кафэйнага аплаты працы працаўнікам абагачальных фабрык, а таксама вырашэння жыльлёвых проблему працаўнікоў прадпрыемства.

У Салігорску працягвае працу спэцыяльная камісія, якая высыявае прычыну гібелі шахтара **Мікалая Кісяля**, што загінуў 19 лютага ѿ выніку авбалу ѿ шашце. У складзе камісіі працу ўчынілі прадстаўнікі прафсаюзу і адміністрацыі прадпрыемства, супрацоўнікі праваахоўных органаў і МНС.

Амбасадарка ЗША ды Зыміцер Бартосік у гасціцах у Міколы Статкевіча

Палітвясціння **Міколу Статкевіча**, які адбывае пакаранье на «хіміі» ѿ вёсцы Блонь Пухавіцкага раёну за арганізацыю дэманстрацыі пратэсту супраць фальсифікацыі вынікаў выбараў і рэферэндуму 2004 г., наведала амбасадарка ЗША **Карэн Ст'юарт**. Гэта першы візит кіраўніка амэрыканскай амбасады да Міколы Статкевіча. Раней некалькі разоў яго наведвалі амбасадары Нямеччыны, Швейцаріі, Чэхіі, Славакіі, а таксама кіраўнік місіі АБСЭ Оке Пэтэрсан. Размова сп.Статкевіча з амбасадаркай працягвалася калі дзівюх гадзінай.

Раней, 7 сакавіка, палітвясціння наведаў бард **Зыміцер Бартосік**, які зладзіў для Міколы Статкевіча і наслеўнікаў інтэрнату імправізаваны канцэрт.

Гарадзенскія памежнікі ізноў цікавяцца «каліноўцамі»

На чыгуначным вакзале ѿ Горадні памежнікі пепрапісалі дадзенія студэнтаў, што навучаюцца ѿ Польшчы на праграме імя Кастуся Каліноўскага. Гэта адбылося перад адпраўленнем польскай электрычкі. Памежнікі перапісалі даадзенская са студэнцкага блізу **Яўгена Скрабутана**. Затым забралі ягоныя квіток і пашпарт, але па нейкім часе дакументы хлопцу вярнулі. Гарадзенскія памежнікі таксама зацікавіліся студэнцкімі пасьведчаннямі яшчэ двух «каліноўцаў», якія праходзілі кантроль раней за Скрабутана.

13 сакавіка

Ператрус у Гарэцкага

Поўна ўвечары съследчая група праўляла ператрусы на кватэрах прэс-сакратара незарэгістраванага «Маладога фронту» **Барыса Гарэцкага** і ягонай маці. Сканфіскаваныя паперы і сыстэмны блёк братавага камп'ютара.

Допыты ў Горадні

Супрацоўнікі гарадзенскага КДБ наведалі наўчальныя установы. Зь непўнагодзевіні **Вольгай Смалянчук**, **Яўгеній Шасьцераков** ды **Вольгай Галубец** яны размаўлялі ѿ школах. З Хрысьцінай **Марчук** і дзяўчынай, чые імя не паведамляецца, — у дэканаце філфаку ўніверсітэту. Дзяўчата паведамілі, што іх імёны былі ѿ сканфіскаваным падчас ператруса на кватэры Нацпала жанкі сціпце.

Каталікі пратэстуюць супраць перабудовы кляштару ў гатэль

Ад мінулага чацвярга ў менскіх касцёлах вядзеца збор подпісаў супраць шынанай рэканструкцыі кляштару бэрнардынаў пад гатэль з забаўляльным цэнтрам. Гэтую акцыю блаславіў біскуп Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі Антоні Дзям'янка.

У звароце вернікаў на імя

Лукашэнкі, у прыватнасці, гаворыцца: «... мы абураныя бязбожным плянам рэканструкцыі манастырскага комплекса і храма сьв. Язэпа... Мы пратэстуем супраць перабудовы асьвяченага храма і манастыра — месца малітвы і духоўнага адраджэння нашага народа — пад гатэльную

лексы, развесяляльныя залі, рэстараны...». Вернікі папрасілі вярнуць кляштар бэрнардынаў Менска-Магілёўскай Архіяпархіі і назначылі, што ў храме сьв. Язэпа будуть праводзіцца набажэнствы на беларускай мове, а манастырская памяшканьні будуть выкарыстоўвацца пад Нядзельную

школу і Епархіяльныя ведамствы. Подпісы пад гэтым адкрытым лістом зъбираюцца пасяля імшы ў менскіх касцёлах. Подпісаў сабрана багата, збор не спыняецца.

Нагадаем, грэка-каталіцкая парафія Святога Язэпа была зарэгістраваная пры былим бэрнардынскім касцёле ў 1990, рымска-каталіцкая — 7 жніўня 2001.

Штовечар перед старадаўнімі мурамі адбываюцца набажэнствы вернікаў аб вяртанні ім сваёй святыні.

СХ

Таямнічае шэсцьце ў падтрымку палітв逼害者 u цэнтры Менску

ХРОНІКА

...у Магілёве

На дапыты ў мясцовы КДБ выклікалі сем чалавек. Съедных **Грыбайлу**, **Ішчынку** ды **Курпачэнку** цікавіла тое ж, што і іх гардзенскіх калегаў: абласныя ды сталічныя структуры «МФ», хто кіруе арганізацыямі, якое дачыненне да арганізацыі мае дапытаны. **Антона Усьцімчука**, **Тацяну Буланаву**, **Максіма Азарава** і непаўнагоддзя **Расціслава Панкратава** дапытвалі ў якасці съведак па справе «дзеяньні ў ад імя незарэгістраванай арганізацыі». З магілёўскай спэцкаміндатуры ў абласны КДБ выклікалі на дапыт **Артура Фінькевіча**, які адбывае пакаранье за палітычнае графіці. Днём раней быў дапытаны **Кірыла Паражынскі**. **Крысьціна Шацікова** чакае выкліку на дапыт.

Дапыт мастоўскага дэпутата

У Мастах у якасці съведкі дапыталі дэпутата мясцового савету **Зымітра Кухлея**. Дзе-

ля гэтага з Ваўкаўскому адміністрацыйному прайміцерству прыехаў маёр КДБ **Васіль Барысік**, якога цікаўлі пытанні, датычныя **Корбана** і **Хведарука**, ды агульная інфармацыя пра дзеяньні арганізацыі.

У Жлобіне

Мясцовыя КДБісты і дапыталі былога малада-фронтчыка **Эдуарда Зелянкова**. Допытам кіраваў гомельскі супрацоўнік КДБ, які спасылаўся на загад са сталіцы. Былі дапытаны і некалькі актыўістаў арганізацыі, у т.л. непаўнагоддзі **Кірыл Атаманчык**, які на дапыт з'явіўся разам з бацькам.

14 сакавіка

Яшчэ адна крымінальная справа

Знаходзячыся на дапыце ў гарадзкой прокуратуры прэс-сакратар незарэгістраванага «Маладога фронту» **Барыс Гарэцкі** даведаўся ад съедчага **Сяргея Грахоўскага**, што стаўся падазраваным у справе «Маладога фронту». У сувязі з гэтай кры-

мінальнай справай, съедчы дапытаў таксама **Зымітра Хведарука**, **Людмілу Атаколаву**, **Віктара Янчарэвіча**.

Віцебскія гутаркі

У Віцебскую абласную управу КДБ выклікалі на гутарку студэнта **Андрэя Даніліеўскага**. Задалі ўсюго два пытанні: што яму вядома пра «Малады фронт» і ці мае ён дачыненне да яго дзеяньні.

У ў навучэнкі віцебскага ліцэю №1 **Алены Багданавай** супрацоўнікі КДБ пыталіся пра тое, колькі плаціць сяброўскіх учнёў «Маладым фронце», ці ведае яна лідэр або шарагоўцаў арганізацыі, чаму ёйныя тэлефоны зафіксаваныя як контактныя з віцебскім «маладафронтаўцамі».

У Віцебску дапыталі і адзінаццацілісціка віцебскай гімназіі №1 **Уладзіслава**, студэнтку **Юлію Матусевіч**, а ў аршанскім гарадзяле КДБ гутарылі з актыўістам **Ігарам Казьмярчакам**.

СП

Станіслаў Шушкевіч: «Думаю, што на Дзень Волі выйдзе шмат людзей»

Былы кіраунік Беларусі Станіслаў Шушкевіч у гутарцы з карэспандэнтам «Нашай Нівы» падзяліўся сваім бачаньнем бягучых палітычных падзеяў і рашуча падтрымаў Мілінкевіча.

«Наша Ніва»: Чаму да гэтага часу Вы не занялі актыўную пазыцыю адносна правядзення Кангрэсу дэмакратычных сілаў?

Станіслаў Шушкевіч: Я займаю вельмі актыўную пазыцыю па гэтым пытаньні, як і па многіх іншых, але не праз СМІ. Да сёньняшняга часу я імкнуўся пазбягаць крытыкі аб'яднанай апазыцыі, бо лічу непрыстойным нападаць на тых, хто змагаецца зь цемпаштвам улады. Цяпер жа настаў той момант, калі маё цярпенне скончылася, бо дзеянін пўяных асабаў у апазыцыі я не могу трактаваць інакш як контрапрадуктыўны ў адносінах да ідэалаў, за якія мы змагаемся.

«НН»: Што змянілася ў аб'яднанай апазыцыі ад часу першага Кангрэсу?

Ш: Мінулы Кангрэс быў сапраўды дэмакратычным, бо ў ім удзельнічалі тыя, хто прамаглі на рэгіянальных выбарчых сходах. Улада праста шалела, перашкаджаючы правядзенню такіх сходаў. Але дэлегаты ўсё адно былі абраныя, і яны атрымалі права прадстаўляць дэмакратычныя сілы. Той Кангрэс меў цалкам празрыстую структуру, таму туды не маглі патрапіць «свае» людзі. Цяпер жа ніякага абрањня дэпутатаў няма. Працы зь людзьмі па правядзеніі Кангрэсу так мала, што няма аб чым гаварыць. Мы пачалі ўводзіць самі сябе ў зман, калі абіраем дэлегатаў Кангрэсу шляхам збору подпісаў. Мне сорамна за некаторых палітыкаў, якія хочуць бачыць на Кангрэсе як мага больш «сваіх» людзей. І мне зразумелы крык душы Аляксандра Мілінкевіча. Гэта актуальна, бо мы страчваем

свую маральнасць, калі пачынаем дзеянічаць мэтадамі уладнай вэртыкалі. Замест рэальнай падрыхтоўкі да Кангрэсу мы бачым пўяную палітычную інфантэльнасць.

«НН»: Вы падтрымліваеце ідею ратацыі лідэраў апазыцыі?

Ш: Мне здаецца, што многія ў стане апазыцыі не чакалі такога хуткага росту рэйтынга Аляксандра Мілінкевіча. Гэта і стала для многіх непрымальнym. Яны забыліся, што менавіта да гэтага мы ўесь час і имкнуліся, што папулярыніць лідэра ніяк не перашкаджае рэалізацыі праграм палітычных партый, грамадzkіх аб'яднанняў. Нягледзячы ні на што, Мілінкевіч і сёньня мае падтрымку большасці сяброў Палітрафы. Мілінкевіч умее слухаць і рабіць з гэтага выніку, ён ніколі ня здраўжае сваім прынцыпам. Яго пазыцыі не атрымліваеца

пахісніць, як бы гэта ні спрабавалі зрабіць некаторыя суб'екты, якія да гэтага часу не падпісалі дакумэнтаў аб'яднаных дэмакратычных сілаў, але запрашаюцца на Палітрафу. Я лічу Мілінкевіча лідэрам апазыцыі і ня бачу падставаў для яго зъмены.

«НН»: На ваш погляд, ці дастатковая актыўна праходзіць падрыхтоўка да святкавання Дня Волі?

Ш: Мне здаецца, што досьць актыўна. Найперш, гэта заслуга Аляксандра Мілінкевіча і Партыі БНФ, яны надалі сівяту добрую афарбоўку. Лічу вельмі ўдалым крокам накіраваныне шматлікіх лістоў з запрашэннем на 25 Сакавіка ў замежжа. Мілінкевіч растлумачыў людзям, што ён зъвярнуўся да ўладаў, каб яны дазволілі гэтае сівята. Ён зъвярнуўся і да Лукашэнкі, хаця я ня вельмі ўхвалюю гэтыя крокі. Але, калі раптам пачнуцца за-

трыманні, і людзі запытаюцца, чаму мы не зъвярнуліся да ўлады, то будзе канкрэтны адказ. Аднак дастукацца да Лукашэнкі ў гэтай ситуацыі праста нерэальна. Цяжка пакуль сказаць, як будзе рэагаваць улада. Думаю, што яна не дазволіць правядзення Дня Волі ў прыстойным месцы, калі дазволіць увогуле. Трэба берагчы сябе ад розных правакацыяў.

Калі нехта захоча прыйсці на плошчу з чырвона-зялёным сцягам, то ня трэба гэтых людзей адкідаць. Думаю, што ўздел у акцыі могуць прыняць многія. Расскажу вам прыклад з уласнай сям'і. У мяне шмат пляменінкаў, унучатых пляменінкаў, дык яны ўсе зъбіраюцца ісці на гэтую акцыю. Спадзяюся, што надвор'е будзе спрыяць людзям, таму, думаю, што акцыя будзе масавай.

**Гутарыў Зыміцер
Панкавец**

Апалёгія Інтэрнэту, альбо Антыапалёгія Інтэрнэту – 2

Гісторыя нараджэнья прыгаворкі «превед, медвед!» і яшчэ пра мядзьведзяў, публіцыстыку і палітыку. Піша **Віталь Тарас.**

У адным палемічным артыкуле, які давялося нядаўна прачытаць у Сеціве, кінулася ў вочы пачатковая фраза. Зъвяртаючыся да свайго апанента, аўтар — здаецца, прафэсар філалёгіі — выказвае надзею і адначасова як бы пажаданье: «Спадзяюся, калега, Вы не чытаеце камэнтароў у Інтэрнэце».

Адразу ўспомніліся слова булгакаўскага героя прафэсара Праабражэнскага, які раіў свайму асыстэнту не чытаць да сънедання савецкіх газетаў. На заўвагу асыстэнта, што іншых няма, прафэсар адказаў: «Вось ніякіх і не чытайце».

Зразумела, ня можа быць ніякага парыўнання паміж савецкімі газэтамі 20-х гадоў і глябальным Сецівам. Тых, хто чытаў некалі артыкул у «Нашай Ніве» «Антыапалёгія Інтэрнэту», аўтар хоча адразу супакоіць — ён не зъбираеца ваяваць зь ветракамі ці пляваць супраць ветру, то бок прагрэсу. Гэта сапраўды съмешна. А калі аўтарская іронія, а галоўнае — сама іронія засталіся, як гогалеўскія съязы, незадўганаўчыя чытачом, тым горш для аўтара.

Ёсьць час раскідаваць камяні і ёсьць час іх зъбіраць. Прыйшоў час выправіць памылку і пакаяцца. Прыкладна так, як гэта зрабіў эксп-шпіён і здраднік сацыялістычнай радзімы Віктар Сувораў, які называў свой раман пра маршала Жукава «Бяру свае слова назад». Але перш чым перайсці непасрэдна да тэмы Інтэрнэту ды іншых, больш-менш сур'ёзных рэчаў, яшчэ некалькі словаў наконт газет і камэнтароў.

«Кузькіна мать» і глямур

Варты зазначыць, што гэты жанр публіцыстыкі нарадзіўся задоўга да нараджэння Інтэрнэту. Мабыць, яшчэ ў эпоху, калі ўсе газеты былі савецкімі. Найбольш распаўсюджанай формай камэнтару за савецкім часам быў выраз кшталту «а яшчэ капілюш насунуў!» Дарэчы, тон задаў некалі Ўладзімер Ленін, які ў сваіх

філязофскіх (!) спытках рабіў заўвагі да Гегеля ці іншых філёзафаў накшталт «га-га-га!», «бязглаздзіца!» і да т.п. (NB! Хіба гэта не нагадвае некаторыя сучасныя заўвагі ў ЖЖ — «гыгы», «ужоснах» і іншыя?).

Трэба прызнацца ў тым, што аўтар гэтых радкоў у былую эпоху ня только сам набыў шкодную звычку чытаць газеты да съняданка, але працаўшы у некаторых савецкіх выданнях. («ЛіМ», які нядаўна адзначыў сваё 75-годзьдзе і ў якім аўтару пашчасціла працаўшы пры галоўным рэдактару Анатолю Вярцінскім і ягоным намесніку Міколу Гілевічу, у лік сапраўды савецкіх, усё ж, не ўваходзіць). Дык вось, самай цяжкай і брыдкай справай у газэце была праца зь лістамі чытачоў. Нездарма гэтую няждзячную справу ў рэдакцыі часыцяком звалівалі на салагаў — то бок журналістаў-печаткоўцаў альбо ўвогуле пазаштатных супрацоўнікаў, каб назаўсёды адгадзіць іх ад журнالісткай працы.

Мала таго, што на кожны ліст (у тым ліку ад пацьентаў псыхдыяспансераў) трэба было адказаць цігам двух тыдняў, дык яшчэ лісты, якія хоць чымсьці адпавядалі курсу партыі і ўраду, трэба было літаратурна апрацаўваць і апублікаваць на відным месцы. Вось толькі з ананімкамі не заўсёды ведалі, што рабіць. Адказаць не адказвалі, але, калі ў ананімцы быў сыгнал пра «ворагаў» ці пра амаралельныя паводзіны шэрраговага члена партыі, рэагавалі абавязковая — з адпаведнымі арганізацыйнымі высновамі.

Шмат што зъмянілася з таго часу. Цяперашнія штодзённыя афіцыйныя газеты ня становіш праглядаць ані раніцай, ані ўвечары — у іх няма чаго чытаць. Калі савецкі афіцыёл быў цікава вывучаць хача б крэмлязнаўцам, якія вывучаюць фатографіях, у якім парадку стаяць члены палітбюро на трывуне маўзалею, дык цяпер і такой

інфармацыі шукаць няма сэнсу. Адбылася дэвалваваныя зъместу, аднак многія савецкія звычкі засталіся.

«Страна советов»

Нездарма назву «Краіна Саветаў» многі разумелі па-расейску літаральна — як краіну «советов». Прычым, абсалютна бясплатных. Паважаны беларускі палітык, якому аўтар гэтых радкоў ад усіх душы зыча посыпеху, неяк пры сустрэчы выказаў пажаданье, каб у матэрыялах аднаго незалежнага выдання ўтрымлівалася больш аптымізму. Як потым высветлілася, ён сам тae газеты не чытаў, але ў адсутнасці ў ёй неабходнага для перамогі справы дэмакраты патасу не сумніваўся апрыёры. Бо калі газета не пытается ў партыі, або кагосці яшчэ, што канкрэтна яна павінна несыці ў масы і зь якім зарадам — станоўчым або адмоўным, дык гэтая газета выглядае неяк падазронна і несалідна. Палітычнай карысці ад яе ніякай.

Але й новае пакаленне чытачоў, якое аддае перавагу ня кнігам і ўжо тым больш — не газэтам, не пазбаўленася родавых прыкметай мінулае эпохі. У сваіх камэнтарах у Інтэрнэце да публікацыяў розных аўтараў ім раяць праяўляць больш альбо менш аптымізму, дакараноць адсутнасцю іроніі, альбо катэгарычна патрабуюць быць меней іранічным, меней пісаць аб Рәсей і больш — аб Беларусі, меней цытаваць расейскую ды іншую клясыку і болей называць канкрэтных імёнаў, альбо не называць ідэалагічна чужых прозывішчаў увогуле, каб не ствараць ім піяр, быць больш эмацыйным і меней рефлексаваць, быць болей прагрэсіўным і меней лібрэльным, быць больш стрыманным у ацэнках і не «размазваць соплы»...

Сённяня ня тое што публіцыстыка ленінскай школы, але публіцыстыка як жанр адыходзіць у нябыт. І ў гэтым — праява непераможнай моці й перавагі Інтэрнэту, якому аўтар спрабуе

камэнтары

прасьпяваць запозынены панэгірык.

«Surprise» ад Джона Луры

У глябальным Сеціве, як і ў жыцьці, ёсьць месца для ўсяго — для высокай паззі і парнаграфіі, арытніальных ідэяў і графаманіі, для зарабленыя шаленых грошай і марнай іх траты. Хтосьці можа разглядаць Інтэрнэт як дошку для абвестак і дацьбаю, а хтосьці — як грандыёзны праект пераўтварэння сьвету. Пра Сеціва можна сказаць амаль гэтак сама, як Чэрчыль некалі казаў пра домакратыю. Інтэрнэт ёсьць найгоршай формай камунікацыі людзей за выключчэннем усіх астатніх. Інтэрнэт стаў ня проста сродкам дасягнення свабоды слова, ён ёсьць увасабленьнем гэтай свабоды. Палата прадстаўнікоў, даўно занепакоеная «разгулам анархіі» ў беларускім Інэце, зьбіраеца прыняць закон аб інфармацыі і інфарматыцы, які дазволіў бы распаўсюдзіць цэнзуру і аблежаваны свабоды прэсы на глябальнае Сеціве. Само слова «інфарматыка» прымушае ўспомніць дапатопныя часы, калі ў школах дзяяцей спрабавалі навучаць ня навыкам працы з кампютарам, але сухой і малацікавай тэорыі. Сённяня дзеяці самі могуць навучыць сваіх настаўнікаў-«чайнікаў» такім практычным ведам, якія тым і ня сініліся. Спрабаваць забараніць Інтэрнэт у наш час — гэта амаль тое ж, што забараніць людзям дыхаць.

Што тычыцца «выдаткаў» свабоды слова, дык дзеля гэтага прыдуманыя, між іншым, блогі. Гэта свайго роду клубы паводле інтарэсаў. Калі камусыці не падабаецца лексыка альбо зъмест дыскусіі — можаш пакінуць яго ў любы момант, альбо, увогуле, не паведамляць пра сваю прысутнасць.

Блогі апошнім часам пішуць усе.

Напрыклад, міністар замежных справаў Швэці Карл Більт завёў блог, у якім у вольны ад працы час стаў апісваць свае прыватныя ўражаныні ад сустрэч з рознымі афіцыйнымі асобамі. Гэта чамусыці вельмі ўсхвалявалася расейскіх журналістаў, якія на адным з тэлеканалаў доўга дыскутувалі — а ці не парушае тым самым замежны дыплімат правілы сваёй карпарацыі і, увогуле, правілы прыстойнага тону. Ім не прыйшло да галавы, што гэта асабістая справа грамадзяніна па прозвішчы Більт. Зразумела, уявіць себе ў такой ролі, скажам, міністра замежных справаў Рэсей Лайрова было б цяжка.

Яшчэ цяжкай уявіць себе аўтарам

блогаў беларускіх чыноўнікаў. Адсутнасць уласнага меркавання, безумоўнае падпарадкованыя начальству і інтынктыўная нелюбов да ўсіх праяваў свабоды ніяк не стасуецца з прынцыпамі Інтэрнэту. Хаця, ня выклочана, пройдзе некалькі гадоў, і на змену ціперашняму начальству прыйдзе новае пакаленне ўпраўленае, узгадаванае, сярод іншага, на гульні ў Doom, блогах і ЖЖ. Праўда, гэта зусім не азначае, што яны будуть кіравацца ў сваёй дзеянасці высокімі прынцыпамі маралі, а ня вузкімі карысціўмі інтарэсамі.

На завяршэнне — інтэрнэт-гісторыя, якая прывяла аўтара гэтых радкоў у захапленыне. У ёй, нібы ў кроплі вады, адлюстравалася, як падаеца, сама сутнасць спэцыфічнай, шматграннай, постмадэрнісцкай звязы пад назоў Інтэрнэт. Ва ўжо згаданым артыкуле «Антыапалёгія Інтэрнэту» аўтар з клінічнай радасцю нязфіта прыводзіў прыклады так званай падонкаўской мовы ў расейскім Сеціве — у прыватнасці, папулярныя слова «превед, медвед!» Сама гісторыя звязленьня выразу куды цікавейшая за канстатацию таго факту, што падонкаўской мовай нярэдка карыстаюцца і ў беларускім Сеціве.

14 снежня 1952 году ў Мінэапалісе, штат Міннесота, нарадзіўся джазмэн-авангардыст Джон Луры. У юнацтве ён граў на саксафоне і ў 1978 годзе разам са сваім братам Эванам стварыў у Нью-Ёрку гурт Lounge Lizards. Пазней Луры пачаў пісаць музыку да фільмаў авангарднага кінарэжысёра Джайма Джармуша і здыміца ў ягоных фільмах. (Айчыннаму глядачу найболыш вядомы фільм Джармуша «Мярцвяк»). У 2000 годзе Джон Луры выпусліў музычны альбом пад псеўданімам Марвін Пантыхак. На афіцыйным сайце ягонай біографіі пачынаеца са словаў : «У ліпені 1977 году Марвін Пантыхак быў зьбіты на съмерці аўтобусам, які паставіў крапку ў жыцьці аднаго з найболыш загадковых геніяў сучаснай музыкі». Далей распавядаеца пра нялёгкое жыцьцё Марвіна, які правёў апошнія гады ў псыхіятратчнай лякарні ў Дэтройце.

Некалькі гадоў таму рэальная хвароба прымусіла Джона Луры зьмяніць саксафон на пэндзаль. Ён стварае мініятуры, зробленыя каліяровай крэйдай, акварэльлю і гуашшу. І сярод гэтых работ, зробленых у прымітывісткім стылі, ёсьць малюнак з

парачкай, якая займаеца сэксам, і гроздым мядзьведзем, які не вядома скуль узяўся.

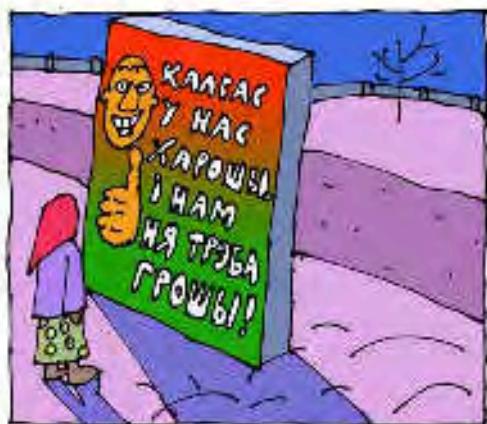
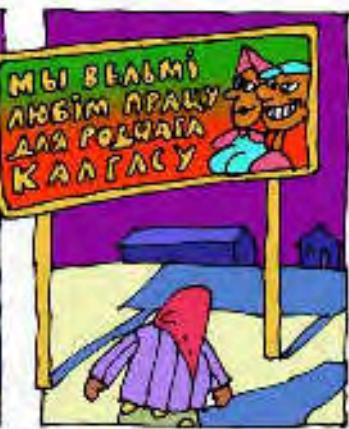
Празь некаторы час гэты малюнак з'явіўся на расейскім сайце dirty.ru. Яго з'мысьці ў там нехта Lobzz. Як удалося высьветліць інтэрнэт-часопісу «Я», пад гэтym нікам хаваўся 28-гадовы Раман Яцэнка з Украіны, які жыве ціпер у Данецку і займаеца авіяправозкай грузаў. Паводле ягоных словаў, здарылася гэта 3 лютага 2006 году. Яцэнка задумаў пост пра дзікіх звяроў, якіх маглі сустрэць у лесе наведнікі папулярнага расейскамоўнага сайту. Лепшай ілюстрацыі, чымся малюнак Луры, праста нельга было прыдумаць. Адно, што слова «surprise», якое ў арыгінале вымаўляе мядзьведзь, падалося аўтару пасту невыразным, і ён замяніў яго на «превед!» Аўтарам гэтага папулярнага слова лічыцца вядомы ў сваіх колах дзеяч контракультуры, стваральнік L-text Дзымітры Бялінскі.

Малюнак зь «медведам» (як яго хутка пачалі называць) перадрукавалі на нейкім іншым сайце, пасля чаго ён пачаў сваё пераможнае шэсціце ў расейскамоўным сэктары Livejournal. Сёння на слова «превед» попукавая систэма Google выдае больш за 1 мільён 330 тысяч спасылак. У Інтэрнэце з'явіўся новы смайлік «Y», які стылізуе медзьведя з раскінутымі лапамі.

З'явілася ўжо і шмат культуралігічных даследаванняў пра фэномэн «медведа». Адзін з аўтараў, напрыклад, называе яго расейскім варыянтам «левіяфана» — пачвары, якая выступае сымбалем дзяржавы, вялікай і жахлівой. Бо ў малюнку адлюстраваная сітуацыя максималнага ўварваныя дзяржавы ў прыватнае жыцьцё. Але слова «превед» з'ніжае сітуацыю й робіць яе гранічна съмешнай.

Нездарма «медвед» з'явіўся і ў беларускім Інэце падчас мінугадніх сакавіцкіх падзеяў. Малюнак на «Беларускай жабе» на толькі ў іранічнай форме адпостроўваў тэму процістаяння, але шмат у чым адпавядаў унутранаму съветаадчуванню свободных людзей, пазбаўленых стэрэотыпіў і лжывага патасу старэйшых таварышаў і настаўнікаў.

Чамусыці падумалася — а чаму б аўтарам беларускіх блогаў і пастоў у ЖЖ не знайсці беларускі адпаведнік расейскага «превед» і ангельскага «surprise»?

Калі раптам зьявіца
хто незнайёмы -
на агульныя работы.

Вялікі дзякуй за ахвяраваньні

**Яўгену К., Андрэю М.,
Станіславу Б., Р.Н., Уладз-
імеру Г., Н.Б., Тацяне Р.,
Івану Н., С.Я., Ігару Д.,
Л.Ф., А.Б., Алене М., А.Ж.,
Людміле Ц., А.Л., Надзеі
М., Уладзімеру К., Ганне
Дз., Ігару Б., Святлане Б.
з Менску.**

Мікалаю Ж. з Мазыра.
Яўгену Ф. з Бабруйску.

Тамары Ш., Сержуку Р.
з Бярозаўскага раёну.
Іне С. з Барысава.
Аляксандру К. з Берась-
ця.
Мікалаю К. з Лунінецкага
раёну.
Мікалаю Х. са Шчучын-
скага раёну.
Уладзімеру Т. са Жлобін-
скага раёну.

Антону Т. з Жодзіна.
Н.П. з Ваўкаўскага раёну.
Інэсе В. з Барані.
Уладзімеру П. з Аршан-
скага раёну.
Аляксандру У. з Гомелю.
**Ліліі Я., Андрэю А.,
Сыцяпану Г.** з Менскага ра-
ёну.
А.В. з Мядзельскага раёну.
Івану Ц. з Зэльвенскага ра-

ёну.

Сяргею К. з Салігорску.
Сяргею Р., Дз. І. з Горадні.
Пётру Б. з Берасьцейскага
раёну.
Г.Я. са Сьветлагорску.
М.С. са Слуцку.
Ю.Ц. з Баранавічаў.
Сяргею С. з Полацку.

**Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,
дасылайце адресы і
прыватныя
ахвяраваньні.**

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газету паведамляць
у Рэдакцыю свае
адресы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32
(МТС), (029) 618-54-
84; e-mail:
dastauka@tut.by;
паштовы адрес: а/с
537, 220050, Менск.
2) Просім кожную
сям'ю чытачоў
пералічваць на
рахунак газэты
ахвяраваньне з
разылку 8000 рублёў
на месяц. Гэтага
хопіць на выхад і
дастаўку газэты. У
блінку банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна і
разборліва
пазначайце адрес, у
тым ліку паштовы
індэкс і код
пад'езду. Тыя, хто
перакажа 24000
рублёў за раз,
забясьпечаць выхад
«НН» на 3 месяцы.
Хто перакажа 48000
рублёў адразу,
гарантую публікацыю
«НН» на паўгоду.

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
Рахунак ат- рымальніка	3015 212 000 012		Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)				
Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраванье				
Агулам				

Kacip

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				

Рахунак ат- рымальніка	3015 212 000 012		Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)				
Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраванье				

КВІТАНЦЫЯ

Kacip

М.П.

Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраванье				
Агулам				

Магутная постаць Ткачова

10 сакавіка споўнілася 65 год гісторыку й грамадзкаму дзеячу Міхасю Ткачову. Пра настаўніка піша ягоны вучань Генадзь Семянчук.

31 кастрычніка споўніца 15 гадоў з дня съмерці гэтай унікальнай асобы. Да сёньня для шмат каго ён застаецца маральнym аўтарытэтам.

Міхась Ткачоў нарадзіўся ў старожытным Мсціславе ў сям'і настаўнікаў. Бацька Алесь загінуў у 1942 пад Ленінградам, не даведаўшыся аб нараджэнні сына. Гадавала яго маці Дамініка.

Багатая гісторыя роднага гораду, Замкавая гара, цэрквы й кляштары паўплывалі на станаўленыне асобы будучага навукоўца. Зь іншага боку, цяжкае, напаўгалоднае жыцьцё, несправядлівасці і зьдзекі зь людзей з боку савецкіх функцыянероў спрычыніліся да раннянга грамадзянскага сталеніня.

У 1959 г. Міхась Ткачоў паступіў на гістарычны факультэт БДУ. Ён канчатковая «захварэў» на сярэднявечную гісторыю. Але вучоба пачалася не адразу. Дзейнічаў тыповы для бальшавікоў загад: калі ня маеш двух гадоў працоўнага стажу, першы курс вучысьця завочна. Будучыя інтэлігенты мусілі прыйсці пралетарска-сялянскую загартоўку. Ткачову не скалькіх месяцаў стажу бракавала. Ён вяртаецца ў Мсціслаў і напрацоўвае яго паляводам у калгасе імя Варашылава.

Адаптация да тагачаснага Менску таксама праходзіла балюча. Правінцыйны хлопец з рамантычнай душою ехаў у беларускую сталіцу, як у духоўны цэнтар, а яго сустрэў чужыя расейскамоўны горад. Не адразу ён знайшоў там патрыятычнае асяродзьдзе. Малады Ткачоў знаёміца з Станіславам Шушкевічам, беларускім паэтам, які нядайна вярнуўся з ГУЛАГУ, зъ

Генадзь Семянчук

дацент катэдры археалёгіі і этналёгіі Гарадзенскага дзяржаўнага ўніверсітэту імя Янкі Купалы.

Міхась Ткачоў. Мітынг у Менску. Пачатак 90-х.

Язэпам Сушынскім, паплечнікам Янкі Купалы яшчэ па суполцы «Заглянє сонца і ў наша аконца». Лёс звязвае яго з Мікалаем Улашчыкам. Яны сябравалі (вопыт і маладосьць) да апошніх дзён Улашчыка. Сваю кнігу «Замкі і людзі» Ткачоў прысывяціў гэтаму выдатнаму навукоўцу. Былі сустрэчы і іншага характару. Лаўрэнці Абэцэдарскі карміў здольнага студэнта абяцанкамі асыпрантуры. А калі дайшло да справы — адмовіў.

Пасля заканчэння ў 1964 г. універсітэту Ткачова разъмеркавалі на працу настаўнікам у Жодзіна. У 1968 г. ён паступае ў асыпрантуру пры Інстытуце гісторыі, але па спэцыяльнасці археалёгія. Лёсам яму было наканавана стаць не кабінэтным навукоўцам, а археолягам.

Ткачоў сярод першых, ня толькі ў Беларусі, пачаў працаваць на мяжы гісторыі і археалёгіі, вывучаючы абарончае дойлідзтва Вялікага Княства Літоўскага.

Прафэсар праводзіў раскопкі ў Горадні і Наваградку, Лідзе і Крэве, Міры і Геранёнах, Мядзеле і Маладэчне, Дрысівіятах і Іказыні, Браславе. У другой палове 70-х яго ўвага была скіраваная на Ўсходнюю Беларусь: Віцебск, Магілёў, Мсціслаў, Кры-

Прафэсар Ткачоў

напісаў дэ́зве сотні навуковых прац, зь іх 10 кніг. Поўная бібліографія праф. М. Ткачова зъемшчаная ў зборніку «Castrum, urbis et bellum» (Менск, 2002). У 1972 абараніў кандыдатскую «Вайсковае дойлідзтва Беларусі XIII—XVIII ст. (на помніках паўночна-заходнія і паднёва-заходнія Беларусі)». У 1987, абараніў доктарскую дысэртацию «Арганізацыя абароны гарадоў Беларусі XIV—XVIII стст.». На падставе дысэртаций ствараліся папулярныя кнігі. Гэта «Замкі Беларусі» (1-е выд. 1977 на беларускай мове, 2-е выд. 1987 і 3-е выд. 2002 — па-расейску); «Абарончыя збудаваныні заходніх замяль Беларусі XIII—XVIII ст.» (1978); «Замкі і людзі» (1991). Кола навукоўцаў, з якімі падтрымліваў сувязь, шырокое: у Москве — Л.Аляксееў і В.Сядоў, у Санкт-Пецярбургу — В.Грыцкевіч, П.Рапалорт, А.Кірпічнікаў, Ф.Гурэвіч, В.Булкін; у Кіеве — А.Моця, В.Зоцанка, у Рызе — А.Цаўнэ, у Торуні — С.Александровіч.

Чаў, Гомель, Чачэрск, Прапойск. У выніку М. Ткачоў пераканаўча паказаў высокі ўзровень абарончай систэмы гарадоў і мястэчак Падняпроўя і Падзвіння. Гэта была рэакцыя на складаныя адносіны ў XVI—XVIII ст. з суседнім Москоўскай дзяржавай. Ткачоў змог у сваіх працах гарманічна спалучыць археалагічныя звесткі

з паведамленьнямі гістарычных крыва-

ніц.

Гісторык, археолаг, крыніца знаўца, геральдыст — вось няпойны съпіс яго талентаў. Галоўная ўвага Ткачова была скіраваная на дасьледаванье вайсковай гісторыі.

Прафэсар Ткачоў прасачыў генэзіс і эвалюцыю разьвіцця будаўніцтва замкаў і абарончых систэм, а таксама арганізацыю абароны беларускіх гарадоў.

Пасля драўляных абарончых канструкцый прыходзяць з другой паловы XIII ст. мураваныя вежы-данжоны (Камянец, Горадня, Берасьце, Наваградак, Тураў) і з XIV ст. — агульнадзяржаўныя замкі-кастэлі (Ліда, Крэва, Меднікі) і шматvezжавыя замкі (Горадня, Наваградак).

З канца XV і да XVII ст. інтэнсіўна будуюцца прыватныя замкі (Мір, Геранёны, Іказнь, Мядзел, Любча і інш.), удаваканальваеца фартыфікацыйная систэма гарадоў (Слуцак, Палацак, Віцебск), зьяўляючыся інкастраваныя сівятыні, міні-замкі (Сынкавічы, Мураванка, Супрасль).

З сярэдзіны XVI ст. на заходзе Беларусі будуюцца замкі ёўрапейскага тыпу з систэмай бастыёнаў (Нясвіж, Заслаўе, Быхаў).

Ткачоў давёў, што вайскова-манументальнае дойлідзтва Беларусі ў сярэднявеччы адпавядала патрабаванням часу. У вайскова-інжынэрным мастацтве XIV—XVIII ст. ён вылучыў дзяўне галоўныя рысы: 1) сувязь з мясцовымі традыцыямі вайсковага будаўніцтва і народнай драўлянай архітэктурай; 2) контакты і выкарыстаныне найноўшых дасягненняў у галіне фартыфікацыі Польшчы, Чэхіі,

АРХІВ Г. СЕМЯНУКА

Ткачоў і аўтар. Ліпень 1989 г. Браслаў. Раскопкі «Замкавай гары».

Нямеччыны, Нідэрляндаў і Італіі.

Прафэсар не паспей ў выгадаваць сваіх асьпірантаў, фармальная стварыць сваёй школы. Аднак у яго былі вучні, неабыкавыя да сярэднявечнай гісторыі — Алег Трусаў, Лявон Калядзінскі, Тацяна Бубен'ка, Алесь Краўцэвіч, Ігар Чарняўскі, Генадзь Сагановіч, Андрэй Мяцельскі, аўтар гэтых радкоў.

З 1978 году лёс на доўгія 12 год звязаў Міхася Ткачова з Горадні. Ён з асаблівай любасцю ставіўся да гораду над Нёманам і шмат зрабіў для захавання яго гістарычнай памяці. Калі сёняня запытаць гарадзенскіх студэнтаў-гісторыкаў 1978—1989 г. пра ўражанні ад вучобы ва ўніверсітэце, большасць успомніць ткачоўскую лекцыю.

Навуковую і пэдагагічную працу

М. Ткачоў спалучаў з актыўнай грамадzkай і палітычнай дзеянасцю. У канцы 80-х ён быў лідэрам гарадзенскага гісторыка-культурнага і палітычнага клубу «Паходня». Клуб зрабіўся цэнтрам дэмакратычнага руху гораду, гэта была ўнікальная школа патрыятызму. Як тады перапалохаліся ахоунікі савецкае ідз! Было арганізавана цікаваньне «Паходні», запалохваныне студэнтаў дэканамі і рэкторамі. У 1989 г. прафэсару Ткачову прыйшлося пакінуць мілую яго сэруцу Горадню і пераехаць у Менск.

Працуючы ў рэдакцыі выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя» (спачатку кірауніком гістарычнай рэдакцыі, а пазней галоўным рэдактаром), Ткачоў быў ініцыятарам стварэння фундаментальных энцыклапэдый археалёгіі і нумізматыкі Беларусі, а таксама шасцітавомай «Энцыклапедыя гісторыі Беларусі».

Адначасова Ткачоў абіраеца на месцікам старшыні Сойму Народнага Фронту. Ён быў сярод арганізатораў сацыял-дэмакратычнага руху Беларусі. У сакавіку 1991 г. Ткачоў быў абраны першым старшынём Цэнтральнай Рады Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады.

Міхась Ткачоў — на проста вялікае імя вядомага навукоўца і палітычнага дзеяча. Для большасці людзей ён быў, у першую чаргу, добрым, уважлівым чалавекам. І палымяным патрыётам. У адным з апошніх інтэрвю ў 1992 г. на пытаньне «Што Вы лічыце сёняня галоўным у жыцці Беларусі?» Міхась Ткачоў адказаў: «Лічу найважнейшым і неабходным кожнай

АРХІВ Г. СЕМЯНУКА

Міхась
Ткачоў са
Станіславам
Шушкевічам.
Пачатак 90-х.

Магутная постаць Ткачова

партыі, кожнаму чалавеку стаць «дзяржарунікамі»: усімі сіламі і супольнімі намаганнямі мацаваць сувэрэнітэт і незалежнасць Башкайшчыны, ствараць цывілізаванае, салідарнае, дэмакратычнае грамадзтва».

Немагчыма ўявіць, каб Ткачоў-палітык зацвярдзеў, накшталт лідераў сучаснай апазыцыі. Складаеща ўражаныне, што, чым больш яны прыйграюць, тым мацней трymающца за свае месцы і агрэсіўней бароняцца. М. Ткачоў, напэўна, знайшоў бы сабе месца ў камандзе Аляксандра Мілінкевіча, з якім яго звязвалі шчырыя сяброўскія адносіны. Іх саюз у Горадні канца 70—80-х быў прыкладам гарманічнага спалучэння ўсходнебеларускай інтэлігентнасці з заходнебеларускай. Пры жыцці Ткачова нават у чорным съне не ўяўляўся падзел Грамады на дзве часткі — беларускамоўную (пад кіраўніцтвам Шушкевіча) і расейскамоўную (пад началам Казуліна).

Сёньня беларуская археалагічная навука пераўтварылася ў суцэльнную камэрцыю. Неабходнасць зарабляць на разьвіцці прывяла да бездухойнай канкурэнцыі дзеля ўласнага ўзбагачэння альбо выратавання фінансавага становішча Інстытуту гісторыі Акадэміі навук. Задачы аховы помнікаў, вывучэння малавядомых старонак мінулага, вырашэння важных гуманітарных проблемаў забыліся. Памяць пра экспедыцыі Штыхава, Лысенкі, Звяргуті, Міхася Чарняў-

Міхась Ткачоў і вучні: аўтар (Генадзь Семянчук) стаіць злева, сядзіць Лявон Калядзінскі. Ліпень 1984 г. Віцебск.

скага і Ткачова засталася толькі на старых фатадзымках. Быў час, быў век, была эпоха...

Актыўны ў канцы 80-х Алег Трусаў, Ігар Чарняўскі, Алесь Краўцэвіч, Алег Дзярновіч, Валянцін Собаль, з розных прычынаў адышлі ад дасьледавання ў сярэднявечных фартыфікацый. Сёньня толькі ініцыятыўныя студэнты намагаюцца ратаваць замкі ў Любчы і Крэве, палацы ў Ружанах і Косаве.

У адкуацыі адсутнасць маральных

і навуковых аўтарытэтаў, кшталту М. Ткачова, моцна зменшила ўплывы гістарычных факультетаў на культурнае і сацыяльнае жыццё грамадзтва. Нават спэцыялісту сёньня цяжка назваць прозвішчы і навуковыя школы вядучых спэцыялістаў у систэме ўніверсітэцкай адкуацыі...

Творы Ткачова застаюцца актуальнымі, бо яны адзіныя прасьевечаныя пэўнымі навуковымі проблемамі. Жыццёвые шляхі Ткачова чакае свайго біографа.

Для тых, хто не прызнае афіцыйны погляд на гісторыю

Беларускі гістарычны агляд. Том 13. Сшытак I (24). Чэрвень 2006. Паказынік тамоў I—XIII (1994—2005).

У спэцыялісту друкуеца выключна пералік усіх артыкулаў ды рэцэнзій, што з'яўляюцца ў незалежным гістарычным часопісе (редактар — Генадзь Сагановіч) цягам дванаццаці гадоў (1994—2005).

Для зручнасці карыстальніка артыкулы з'яўляюцца па розных раздзялах. Асобна прыводзяцца сьпісы рэцэнзіаваных выданняў (таксама ад А да Я) і аўтараў часопісу за 1994—2005 гады.

Нумар зручны для карыстання, асабліва тым, хто мае на ўсе нумары «БГА».

Праз 5 гадоў «Старая Горадня» магла быт стаць цалкам пешаходнай

У Горадні створаны альтэрнатыўны праект аўтадарожных развязак старой часткі гораду. 12 сакавіка прадстаўнікамі грамадзкасці ён пададзены ў Адміністрацыю прэзыдэнта.

Паводле праекта, ужо праз 5 год «Старая Горадня» мусіць стаць пешаходнай. «Калі мы даведаліся, што гарадзенская ўлада хочуць пракласці «абязнную» дарогу праста праз Стары Замак, нам нічога не

заставался як пачаць распрацоўваць альтэрнатыўны праект», — кажа адзін з яго аўтараў, гісторык Андрэй Вашкевіч.

Паводле «Эўрападыё»

Яе называлі «беларускай»

Наста Лісіцына
была адзінай
школьніцай
на ўесь савецкі
Менск пачатку 80-
х, якая навучалася
па-беларуску. З
Настай гутарыць
Сяргей Будкін.

Пра Насту Лісіцыну мне калісьці распавёў прафэсар Лявон Баршчэўскі. Як ён сам натхнёўся яшчэ ў Наваполацку яе прыкладам і таксама адстаяў права навучання сваёй дачкі па-беларуску. Галітык Вінцук Вячорка ведаў бацьку той школьніцы — Мікалая Лісіцына, але контакт даўно згубіўся. Мастак Алесь Цыркуноў быў на пахаванні маці дзячыны ў 1985 г., кажа, што гэта было першае пахаваннне ў Менску пад бел-чырвона-белым сцягам. Казалі, што цяпер Наста ў Вільні. Празь сям'ю Вітуп-

каў дазналіся, што яна вярнулася ў Менск.

Наста пайшла ў першую клясу ў 1980 г. Як усе, у звычайнную сярэднюю школу. Яе бацькі марылі, каб дачка атрымала адукацыю па-беларуску. Жаданне на той час абсалютна нерэальнае, бо ў школах нават беларускую літаратуру выкладалі па-расейску, а ад вывучэння мовы вызвалілі на першае ж патрабаванне бацькоў вучня. Лісіцыны пайшли адваротным шляхам. І Наста на пачатку 80-х стала адзінай беларускамоўнай вучаніцай на ўсю сталіцу.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

«Наша Ніва»: Ці памятаеш, зь якімі перашкодамі сутыкаліся бацькі?

Наста Лісіцына: Спачатку ім казалі, што няма беларускіх падручнікаў і настаўнікаў, якія добра валодаюць мовай, і што для адной вучаніцы немагчыма скласыці адмысловы расклад. Год пайшоў на пошук кнігай, люд-

зей, на напісанне заяву і абыходжанье ўсіх магчымых інстанцыяў. У гэты час я сядзела дома, наведвала толькі агульныя ўрокі — працу, фізкультуру, майваньне. Знайшліся паступова і настаўнікі, і падручнікі, і расклад зрабілі адмысловы. Так я і правучылася да канца школы.

«НН»: І якім чынам праходзілі заняткі?

НЛ: Разам з клясай я наведвала агульныя ўрокі кшталту фізкультуры. Асноўныя прадметы мне выкладалі асобна. Была ў клясе адна, і расклад урокаў быў складзены такім чынам, што настаўнікі маглі і ў клясах выкладаць, і мне таксама.

Наста Лісіцына кала будынку школы, у якой вучылася.

«НН»: Ці хапала ў настаўнікаў ведаў, каб выкладаць тую ж матэматыку па-беларуску?

НЛ: Як пачалі навучанне, дык ведаў хапала хіба ў настаўніцы па беларускай мове. Астатнія вучыліся ра-

Нейкія 20 гадоў таму ў Менску адна толькі школьніца навучалася па-беларуску, а яе бацькоў лепшыя людзі лічылі за дзівакоў, а горшыя ледзьве ў Навінкі не адпраўлялі, маму давялі да труны... Цяпер маем ужо гімназіі, Беларускі ліцэй, свабодныя газэты, незалежныя выдавецтвы. І надзею маем. За гэта варта было змагацца.

зам са мной, разам тэрміны перакладалі з расейскай. Зь цягам часу стала прасыцей, беларуская — гэта ж не кітайская, ўрэшце.

«НН»: Як ты пачувала-ся сярод іншых дзяцей, сяброў. Ці не дражнілі?

НЛ: Давялося шмат чаго перажыць. І байкот абвяшчалі, дражнілі «беларускай». Наставінікі тут іграли ня надта добрую ролю: яны былі пасяроднікамі між мной і астатнім клясай, але нічога не рабілі, каб залагодзіць гэты канфлікт. Прыйходзіла дамоў, плакала, перажывала. Але ніколі ня думала пра тое, каб кінуць беларускамоўнае на-вучанье. Адно ад аднаго не залежала. Бацькам было цяжкай, бо яны змагаліся на іншым узроўні. Дырэктарка была дэпутатам Вярхойнага Савету, таму наша гісторыя выйшла далёка за межы школы. Пётра Краўчанка, на той час сакратар менскага гаркому КПБ, прыйходзіў да мяне ў клясу, каб спраўдзіць, ці ўсё ў мяне нармальна з гаваёй, ці сапраўды я могу звязаць два слова па-беларуску.

«НН»: Даўк што, вы-ходзіць, улады скарыліся перад жаданьнем тваіх бацькоў?

НЛ: Саступілі, але ціснулі пастаянна. Бацькоў хацелі пазбавіць правоў, увар'ятні спрабавалі ўпекчы. Памятаю, мне гадоў 14 было. Сядзела адна ў хаце ўвечары, і тут званок у дзіверы. Пыта-

юся: «Хто там?» За дзвярыма: «Насыценка, гэта дырэктар школы. Хачу з тобой пагаварыць». Я і адамкнула, а там такі натоўп — і ўсе гэтыя людзі ў кватэру заходзяць (потым аказалася, што прадстаўнікі Міністэрства адукацыі). І пачалі мянне распытаць: а як урокі робіш, а хто табе дапамагае і г.д. Добра, што бацька з маці прыйшлі — павыкідалі іх з хаты.

«НН»: Ці адчувала ты сваю нейкую непадоб-насьць да іншых, абра-насьць?

НЛ: Дзеци пра гэта ня думаюць. Я была такая ж сама, як і ўсе: хадзіла на нагах, пісала рукамі, чытала кнігі. Нейкай вывіхнутай не пачувалася. Іншая справа, для са-мога савецкага ладу — гэта было чамусыці дзікунствам. Цяпер жа бацькі вучаць сваіх дзяцей у трох мовах, і ніхто ня кажа, што яны нейкія не такія. Зрэшты, і да гэтага часу ў некаторых галовах нічога не зъмянілася.

«НН»: Калі б можна бы-ло вярнуць час, ці пагадзі-лася б ты на такі лёс?

НЛ: Асабіста я не шкадую. Мне было значна ціка-вой вучыцца, чым шмат якім майм аднагодкам. Мне шкада бацькоў. Я пахавала маці ў 16 год — на яе здароўі вель-мі адбілася ўся гэта гісто-рия. Калі б я ведала, што бяз гэтых змаганьняў яна пра-жыла б больш, зрабіла б усё, каб яна ня ўмешвалася...

Потым Наста паступіла ў Беларускі ліцэй імя Якуба Коласа. А ў 1991 г. яна зьбіралася паступаць на філіялагічны факультэт БДУ. Тагачасная міністарка адукацыі Людміла Сухнэт напісала ліст рэктару БДУ Капуцкаму з просьбай залі-чыць Наству Лісіцыну як першую выпускніцу першага беларускамоўнае клясы сталіцы на факультэт без іспытаў. Наста супакоілася і ўжо бачыла сябе студэнткай, але ў сьпісах тых, хто быў залічаны на курс, ня ўбачыла свайго прозывішча. У рэктараце патлумачылі, што для іх усе роўныя, а міністар для іх — ня ўказ. Так Наста апынулася ў Вільні — там акурат аднавілі беларускі пэдагагічны факультэт, а Ўладзімер Колас даў ёй выдатную харектарыстыку. Па сканчэнні вярнулася ў Менск. Цяпер Наста працуе ў рэкламным бізнесе і мае трохгадовага сына. Упэўненая, што яму будзе прасыцей, чым маці, у сэнсе беларускага на-вучанья.

Праваслаўная царква адхрысьцілася ад храму ў гонар Суворава

7 сакавіка Беларуская пра-васлаўная царква дала афі-цыйны адказ на зварот грамадзкіх дзяячоў адносна пабу-довы ў Кобрыні праваслаўна-га храму ў гонар Суворава.

БПЦ назначае, што гаворка пра наданыне храму імя Суво-рава не вядзенца: «У Кобрыні з 2004 г. ідзе будаўніцтва храму ў гонар Нараджэння Хры-стовага ў памяць 60-годзьдзя вызваленія Беларусі ад фа-шысцікіх захопнікаў. Ідэя на-даньця царкоўнаму будынку ста-тус Сувораўскага храма-по-мніку ўзынікла ўнутры некато-рых расейскіх грамадзкіх фондаў і рухах, а затым была апублікована на старонках адной з расейскіх газэтаў.

«БПЦ ня мае ніякіх даку-ментаў, якія б сведчылі, што намеры і праекты, якія звяза-ныя з будаўніцтвам кобрын-скага храма Нараджэння Хрыстовага з імем А.В.Суво-

рава, атрымалі блаславенне царкоўнага кіраўніцтва. У сувязі з гэтым пытаныні і камэн-тары па дадзенай тэме павін-ныя быць адрасаваныя да пер-шакрыніцы інфармацыі, а так-сама да тых грамадзкіх арган-ізацыяў, якія ініцыявалі і пад-трымліваюць дыскусію па гэ-тым пытаныні», — гаворыцца ў прэс-рэлізе БПЦ.

Старшыня Рады Згурта-вання беларусаў съвету «Ба-цькаўшчына» Алена Макоўс-кая пракамэнтавала адказ БПЦ: «Я задаволеная, што Праваслаўная царква дала ад-каз на наш запыт, а таксама, што яна ня мае дачынення да гэтых падзеяў. Цяпер чарга ад-казаць берасцейскім і кобрынскім ўладам. Усё гэта ста-ла магчымы і дзякуючы наша-му звароту да Філарэта, а так-сама дзякуючы актыўнасці грамадзтва ў гэтым пытаныні».

Зыміцер Панкавец

ГOD PAЭZII

УЛАДЗІМЕР ЛОБАЧ

***

Крокі звіераў, прыйшоў на ростані,
За гарбіну свайго пляча
Кінуў сымела каралі восені —
Вочы рудага крумкача.

Пад нагамі бляскончыцца сыдзецца
Брудам памяці і дарог
І дрыготкія руکі ўскінуцца
Пад кашуляй шукаць аблагр.

Ды ня знайдзеш. Пара дзіцячая
Зьбегла з цацкамі і гульней.
Сталасць — справа яна нядзячная,
Калі ВОЛЯ табе — бядой.

Ты ня плач. Ты бяжы пасыпешліва
У зваротны задумам бок.
Выбар — справа яна нясьмешная.
Не хвалюся — ня кожны змог.

Пі ды еж, сыпі пад цёплай коўдраю
Пад наглядам свайго ўрача.
Толькі жах будзе ноччу зорнаю —
Вочы рудага крумкача.

Українські піраміди

Грандыёзнае съяцлішча эпохі бронзы ва ўкраінскім стэпе. Пра адно з самых гучных адкрыцьцяў апошніх гадоў піша археоляг Мікола Крывальцэвіч.

7 верасня 2006 г. брытанская газэта «The Guardian» зъмисыцла сэнсацыйны матэрыял пад назвай «Ва Ўкраіне знайшлі піраміды бронзавага веку». Паведамленыне засноўвалася на інтэрв'ю з вядомым ўкраінскім археолягам Віктарам Клочкам. У прыватнасці, ён заявіў, што ва ўкраінскім стэпе на Луганшчыне, пачынаючы з 2004 г., ён ладзіць раскопкі ўнікальнага культавага комплексу, які ня мае аналягаў ва Ўсходней Эўропе. Першыя звесткі, якія атрымалі археолягі, дазволілі сцырвярджаць, што грандыёзнае па сваіх маштабах і значэнні съяцлішча дзейнічала ўжо каля 3000 г. да н.э., г.зн. у пэрыяд раньняга бронзавага веку. У сродках масавай інфармацыі археалагічны комплекс сталі называць «луганскім пірамідамі», «луганскім Стоўнгэндам» і нават «Вялікай Луганскай съянай».

Нягледзячы на тое, што дасылаваныні на месцы т.зв. «пірамід» Віктар Клочка пачаў яшчэ ў 2004 г. і працягваў іх пазней у 2005 і 2006 г., пра сваё адкрыцьцё ён адва- жыўся афіцыйна паведаміць толькі пасля трэцяга сезуна раскопак. Маўляў, хацеў сабраць як мага больш інфармацыі і канчаткова пераканацца ў незвычайнайнасці і ўнікальнойнасці адкрыцьця, усъведамленыне і асэнсаваныне якога, паводле ягонага глыбокага перакананьня, яшчэ наперадзе — пасля шматгадовых

ІРДРОВНОСТІUA

Луганскія піраміды: яўнае (фота ўнізе) і прыхаваное (уверсе, фота раскопу).

раскопак і спэцыяльнага комплекснага вывучэння атрыманых дадзеных. Віктар Клочка — доктар гістарычных навук, адзін з ушыховых і вядомых съяцлішчістуў у галіне археалёгіі бронзавага веку Украіны, прафэсар університету ў Гданьску.

В.Клочка вымушаны быў нават даваць тлумачэнні з нагоды некаторых гучных масмэдыйных паведамленняў пра «піраміды» каля Луганску, якія пачалі паруноўваць з эгіпецкімі. «Яны ўнікальныя па сваёй сутнасці», — кажа з гэтай нагоды В.Клочка.

Дарэчы, калі мяне адразу пасля шырокага розгаласу ў прэсе папрасілі пракамэнтаваць на беларускім тэлебачанні ўкраінскую сэнсацыю пра «піраміды», я я вызнаны сумненем з нагоды верагоднасці такога адкрыцьця, дадаючы, што гаворка, напэўна, ідзе пра адмысловыя пахавальныя збудаванні эпохі бронзы ў стэпах.

Мяркуючы па першай аба- гульненай інфармацыі, архе-

ІРДРОВНОСТІUA

алягічны помнік, які знайшли ўкраінскія археолягі на Луганшчыне, варта адносіць да катэгорыі старажытных съяцлішчаў. Гэта грандыёзнае па сваіх маштабах і значэнні культавы комплекс, які на працягу тысячагодзідзяў служыў месцам пакланення багам і прынясення ахвяр. У яго склад уваходзілі шматлікія аб'екты і збудаванні, у тым ліку і пахавальныя... Само съяцлішча разъме-

шчанае на адным з самых высокіх узвышшаў, што каля сяла Сыцяпаніўка Перавальскага раёну Луганскай вобласці. Наўкол ляжыць стэп, які, дарэчы, у часы раньняга бронзавага веку нагадваў лесастэп з большай вільготнасцю, большай разнастайнасцю расыліннага сьвету, харектэрнымі дубровамі. Гару называюць «Мэргелевай градой», якая раскинулася на плошчы амаль 1,5 кв. км і мае ўзвышша блізу 60 м.

гісторыя

Упершыню на «Мэргелевую граду» зъвярнуў увагу мясцовых краязнаўца і вялікі аматар археалёгіі Ўладзімер Парамонаў. Ён яшчэ ў 1976 г. знайшоў на гары курганы. Парамонаў — школьнік настаўнік гісторыі ў горадзе Альчэўску. У Альчэўску ён стварыў дзіцячы гарадзкі клуб аматараў археалёгіі. На «Мэргелевую граду» Парамонаў стаў прыводзіць школьнікаў з 1995 г. Ён зъвярнуў увагу не толькі на тутэйшыя курганныя насыпы, але і на незвычайнія каменныя пліты, часткі якіх сюд-туд вытыркаліся з узвышша. Пра свае назіраныні ён паведаміў прафесару В.Клочку, які, дарэчы, нарадзіўся на Луганшчыне. Парамонаў і школьнікі сталіся сямімі актыўнымі ўдзельнікамі раскопак, якія ў 2005 г. распачаў В.Клочка на «Мэргелевай градзе».

Пасыля папярэдняга абследавання стала зразумелым, што асноўная збудаваныя неабходна шукаць на вяршыні «Мэргелевай грады». Тут на плошчы блізу 1,3 кв. км праглядаліся съяды каменных конструкцый, курганоў, а таксама «дарог» і «прамянёў» з пліт.

Раскопкі пакуль ладзілі толькі на невялікай пляцоўцы вяршыні гары.

У цэнтры ляжалі каменныя пліты, якія ўтваралі кругі правільнай формy. Там жа, хутчэй за ўсё, знаходзіўся ахвярнік і месца пахавання. Пра гэта съведчаць не толькі некаторыя назіраныні за асаблівасцямі канструкціі пляцоўкі, але і знайдзены там керамічны посуд і, што таксама вельмі важна, чалавечыя парэшткі.

Культава-пахавальны комплекс складаўся з чатырох вялікіх каменных узвышшэньняў — курганоў. З усходняга боку на гару, да цэнтральнай пляцоўкі, напэўна, вяла дарога, якую старажытныя людзі выкладалі каменнымі плітамі. Ніжэй пляцоўкі, на схіле праглядаюцца рэшткі іншых каменных пліт (съяды вон-

кавай съяні?)

Геаліягічныя дасьледаваныні, якія зладзілі тут спэцыялісты з Данбаскага ўніверсітету, дазволілі пераканацца ў тым, што пад прынесенымі на гару плітамі ляжыць звычайны і натуральны пяшчанік. Для пабудовы людзі выкарыстоўвалі вапняковыя каменныя пліты, якія неабходна было ўсьцягваць на вяршыню «Мэргелевай грады». Вапняк залягае па-за межамі ўзвышша, таму будаўнічы матэрыйял даводзілася нарыхтоўваць наводдаль ад съяцілішча.

Старажытныя людзі спачатку высякалі глыбы вапняку, абчэсвалі іх, прыдаючи каменю выгляд пляскатай пліты каля 2 м удоўжкі і таўшчынёй 25—30 см. Кожны такі маналіт важыў блізу 2 тон! Зацягнуўшы на гару, пліты шчыльна падганялі адна да другой.

Назіраныні за канструкцыямі дазволілі раскрыць некаторыя будаўнічыя сакрэты людзей эпохі бронзы. У прыватнасці, каменныя пліты ўкладвалі ў некалькі шэрагаў. Для гэтага на гары спачатку здымалі дзірвановы пласт, а вызваленая паверхня залівалася адмысловым «бетонам» — сумесью каменна-грунтовых і гліны. На створаную такім чынам «падушку» ўсьцягваліся пліты. Яны яшчэ раз пакрываліся «бетонам» і другім пластом пліт. Шлях, які ўшыркі дасягаў 3 м, складаўся з каменных пліт. Паабал цягнулася съяцяна з маналітам...

Сваім узростам адкрыты ўкраінскім археолягам культавы комплекс пераўзыходзіць нават самую старую эгіпецкую піраміду. Нагадаю, што першая каменна-піраміда з'явілася ў часы III дынастыі фараонаў, г.з.н. каля 2700 г. да н.э. Толькі ў сярэдзіне III тысячагодзідзя да н.э., ці інакш — праз 500 год пасыль пабудовы комплексу на Луганшчыне, пачалося ўзвядзеніе Стоўнгэнджу на Брытанскіх астравах.

Будаўніцтва съяцілішча

такіх маштабаў маглі зъдзейсніць прадстаўнікі высокага арганізаванай супольнасці. В.Клочка мяркуе, што комплекс служыў у якасці грандыёзнага культавага аб'екту на працягу многіх сацень гадоў. Адно з асноўных прызначэнняў комплексу — пакланеніне асноўнаму бóstву таго часу — Сонцу. Напэўна, да яго скроўвалі людзі на высокай гары свае малітвы і рытуальныя дзеяніні, прыносячы яму ахвяры і дары.

Украінскія дасьледчыкі схіляюцца да думкі пра інда-эўрапейскае паходжанне супольнасці, якія ў той час расцягнуліся ў стэпах. Найбольш імаверна, што яны маглі быць прыশлымі інда-іранцамі — легендарнымі арыямі. Археаліягічныя дасьледаваныні дазваляюць вылучаць тут курганы і паселішчы спачатку ямавай, а пазней т.зв. катакомбай культуры. Гэта былі напаўкачавыя жыхары стэпau, якія займаліся разьвядзеннем жывёлы, пасыўлі свае шматлікія статкі ўздоўж рак. Выучэнне тысячай курганных пахаванняў катакомбай культуры дазваляе меркаваць, што яе носьбіты жылі ва ўмовах нестабільнай ваенна-палітычнай ситуацыі. Вышэйшыя слай насељніцтва валодалі, акрамя ўсяго іншага, спэцыфічнымі элітнымі відамі і наборамі зброі, у тым ліку і калісцінамі. На этапе найбольшага ўздыму ў іх уз্যніклі аб'яднаныні розных сацыяльных утварэнняў, якія кіраваліся з цэнтру, дзе канцэнтраваўся набілітэт. На яго кіраваць працавала вялікая частка рамеснікаў.

Паводле вынікаў самых апошніх дасьледаванняў, асобныя навукоўцы схіляюцца да той думкі, што ў асяроддзізі носьбітаў катакомбай культуры аформіўся адмысловы варыянт грамадзка-палітычнай структуры, якая нагадвала «ранняй комплекснай грамадзтвы» — «правадырствы», «уладу цара» з дастатковая выразна вылучанымі элементамі дзяр-

жаўнага ўпарадкавання.

І нават калі прыняць да ўвагі той факт, што стэпавыя супольнасці эпохі бронзы ўжо ў III тысячагодзідзі да н.э. знаходзіліся на вельмі высокім узроўні сацыяльной упарадкаванасці, нельга не дзівіцца таму, якой ступені арганізацыі траба было дасягнуць, каб мець здольнасць ствараць культавыя комплексы кшталту «Мэргелевай грады». Віктар Клочка, разважаючы пра сацыяльныя вытокі луганскага феномэну, прызнаецца, што нават для «катакомбавікаў», якімі мы іх ці-пер уяўляем, такое будаўніцтва было б занадта грандыёзным. «У сувязі з гэтым, — прыягвае ён, — давядзецца пераглядаць распрацаваныя раней канцепцыі сацыяльнага развицця грамадзтва пэрияду бронзы ва ўкраінскіх стэпах».

Аднак неабходна мець на ўвазе, што археаліягічнае вывучэнне «Мэргелевай грады» толькі пачалося, а значыць, наступныя этапы яе дасьледавання прынясуць шмат новай і, будзем спадзявацца, нечаканай інфармацыі для роздуму.

Нягледзячы на тое, што археаліягічныя дасьледаваныні на тэрыторыі съяцілішча дзяллюць ад свайго завяршэння, на ўрадавым узроўні рыхтуюцца рабоныні аб стварэнні на Луганшчыне археаліягічнага нацыянальнага парку. Для музефікацыі культавага комплексу на «Мэргелевай градзе» плянуецца прыягнуць сродкі ЮНЕСКО. Статус археаліягічнага парку дазваляе не толькі належным чынам ахоўваць і комплексна вывучаць мясцовая археаліягічнай помнікі, і ў першу чаргу «Мэргелевую граду», але і разъвіваць тут неабходную турыстычную інфраструктуру. На прыкладзе эўрапейскіх археаліягічных паркаў украінскія археолягі спадзяюцца таксама на прыток валанцераў, якія возымуць актыўны ўдзел у археаліягічных раскопках на «Мэргелевай градзе».

Галубцы

www.marions-kochbuch.de

Часам здаецца, што гістарычна навука ўжо ўсё адкрыла і ў мінулым няма больш таямніцаў, так што інтарэс публікі можна падтрымаць толькі фальсифікацыямі ў духу Фаменкі або Ермаловіча. Але насамрэч і рэальных таямніцаў, загадак, рэбусаў у гісторыі беззліч. І беларуская гістарычна навука не выключэнъне. Піша Але́сь Белы.

Браuke толькі кваліфікованых дасыледчыкаў, якія бачаць маштабную панараму задач і могуць даць ім рады. Нават такая банальная загадка: куды зынкаюць што-год сотні выпускнікоў беларускіх гістрафакаў, чым яны займаюцца ў сваіх нябачных элізэях, эмпірыях ды выражах — і тое ня мае пакуль відавочнага адказу. Што ўжо тады казаць пра гісторыю кулінарных рэаліяў? Напрыклад, пра галубцы.

Многія сучасныя расейскія кулінарныя сайты пішуть, што ўпершыню галубцы з капусты і сывініны згадваюцца ў літаратуры ў камэдыі Арыстафана «Ахарніе» (425 г. да Н.Х.), але гэта, на жаль, «вутка», звычайная ў журналістыцы і надзвычай цяжкая ў выкараненіні, асабліва ў век Інтэрнэту. Ну няма ў Арыстафана нічога падобнага, але каму гэта цяпер давядзе? Так і будзе гуляць гэтая *народная гісторыя* з сайту на сайт, пакуль аднойчы нейкі акадэмічны гісторык, замест таго каб зірнуць у кніжку, не зафіксуе яе як неаспречны факт. Ды й клясычнае расейска-савецкае вызначэнне галубцоў: *страва з капуснага лісця, блінишаванага ў кіпені, начыненага мясным фаршам з адвараным да напаўгатоўнасці рысам, тушишца ў соусе* — не зусім стасуецца зь беларускімі гістарычнымі рэаліямі.

Рыс — даволі позняне запазычаныне ў беларускую кухню (XVII ст.), прытым яшчэ вельмі доўгі час настолькі рэдкі і

дарагі прадукт, што наўрад ці нават сярэдній заможнасці шляхта яшчэ і ў XIX ст. магла сабе дазволіць ужываць яго на галубцы. На месцы цяперашняга рысу ўжывалася блінишаваная грубая ячневая крупа (*груца*) або грэчка, з дадаткам пасіраванай цыбулі, грыбоў і закрасаў. Таксама і мясны фарш ды стравы зь яго — звяза для нашай кухні аднося новая, з другой паловы XIX ст. Мяса даўней не праpusкалася праз «машынку» (мясарабку), якіх праста не было, а разалася на не-вялікія кубікі нажом уручную. І нарэшце, неабязвекова галубцы робяцца з капусты, замест яе даўней выкарыстоўвалася і іншая зеляніна, напрыклад, лісце хрену.

Хто толькі не прэтэндуе на вынаходніцтва галубцоў. Напрыклад, Taxir Amīraslanaū, гендырэктар Цэнтра азэрбайджанскай нацыянальнай кулінарыі, з тыпова каўкаскай ішчырасцю й эмацыйнасцю пераконвае ўсіх былых савецкіх суйчыннікаў, што капусныя галубцы — гэта спрадвечная азэрбайджанская страва, якая разывалася з далмы — галубцоў з вінаграднага лісця. Як быццам толькі адным азэрбайджанцам тая далма і вядомая. Але ў цэлым гісторыкі кулінарыі згодныя з тым, што ў краіны нашага рэгіёну — Беларусь, Польшчу, Славаччыну, Літву, Ресею — галубцы прыйшли з Украіны.

Напрыклад, самыя славутыя польскія

галубцы, «пілзенскія», якія на пачатку 2007 г. атрымалі сэргыфікат тамтэйшага міністэрства сельскай гаспадаркі як унікальная мясцовая страва, рэцэнт якой перадаецца з пакалення на пакаленне, паходзяць зь мястечка Пілзна Падкарпацкага ваяводзтва, што на самай мяжы з Украінай. Самі ўкраінцы былі амаль дашчэнту выселеныя адтуль у 1947 г. падчас апэрацыі «Вісла», а вось іх традыцыйныя галубцы засталіся і сталі агульнопольскім эталёнам. (Можа, гэта такі дасыціны спосаб адзначыць 60-гадовы юбілей?).

На пытаныне, якую страву прыгатавалі б дома гасціям-іншаземцам, кіеўцы найчасцей адказваюць: боршч, варэнікі і галубцы. (На якое месца паставілі б галубцы беларусы, і як увогуле выглядала б прыгававая тройка?). Таксама і назва стравы, хутчэй за ўсё, украінская. Ад украінскага *голубці*, як лічыцца, паходзяць і польскія *golabki* і славацкі *holubce*. Але што азначае назва, дакладна ня ведае ніхто. Этымалагічныя слоўнікі не даюць наконт гэтага някіх узмінных тлумачэнняў.

Ані форма, ані якія іншыя ўласцівасці галубцоў не нагадваюць галубоў. А можа, маецца на ўвазе ня птушка, а ракчай пияшчотны зварот? Па-літоўску галубцы *balandėliai*, таксама ад *balandėlis* — «галубок». Можа, даволі працаёмісты працэс вырабу галубцоў прымушаў ставіцца да іх са своеасаблівай пияшчотай, інакш адкуль гэты іранічна-эратачны эпітэт? Пытаныне застаецца адкрытым.

Наўрад ці Украіну можна лічыць прарадзімай гэтай сціплай, але па-свойму высакароднай стравы. Нягледзячы на «вутку» з камэдый Арыстафана, старожытнагрэцкая вэрсія выглядае найбольш верагоднай. Блізкасць наших падўнёвых суседзў-украінцаў да Міжземнамор'я, адкуль на працягу тысячагодзіньдзяў прыходзіла да нас усялякая новая садавіна, прымушае западорыць, што прататып галубцоў прыйшоў да ўсходніх славінай разам з хрысціянствам на мяжы I і II тысячагодзіньдзяў зь Бізантыі. Праўда, у Міжземнамор'і больш распаўсюджаная далма, але і галубцы з капусты ня рэдкасць. Сучасныя грэкі называюць іх *dolmadakia* або *lahanodolmathes*. Немцы называюць галубцы *kohlrouladen*, ангельцы — *cabbage rolls*, але гэтыя стэрэатыпныя назвы выдаюць абыякавасць, не-правісанасць гэтых чужынскіх страв у іх кухнях. Швэдзкая назва — *keldolmar* («далма з капусты»). І існуе паданыне, што ў Швэцыю іх завезла сывіта Карла XII, які пасыля паразы пад Палтавай баві час у Турэччыне.

Беларускія рэстаратары галубцоў не шануюць. Падаюць іх амаль толькі ў забягалаўках, работніцкіх сталоўках. Так

наша страва

шмат, як на ролях, сушы, сашымі, на іх, мусіць, ня «ўздымеш». Прынамсі, цяпер, калі ані нашы госьці, ані самі беларусы, нашай гісторыі і культуры не шануюць. Хоць сам «фармат» галубцоў лёгка надаецца да розных варыянтый з інгрэдыентамі, сярод якіх здаўна былі і традыцыйныя кампаніенты многіх страў беларуска-літоўскай кухні — сывініна, грэчка, грыбы, тварог, рыба і, канечне, бульба. Або, напрыклад, сытавае варэнне — у чым, зрешты, відаць ужо ўпшыў вытанчанай габрэйскай кухні.

Хуткія або «лянівія» галубцы не начыняюць, а робяць з нашаткаванага капуснага лісьце, зъмяшанага з фаршам. Адзін з пададзеных ніжэй «лянівых» рэцэптаў, які паходзіць з Падляшша, цікавы, тышова «крэсовы», падае лянівы галубец з грэчкі і грыбоў — менавіта галубец, а не галубцы. Бы гэта фактычна запяканка, але кампаніенты тэя самыя, што і ў шырокага вядомых лянівых галубцоў. Адным са «спэцыялітэтамі» беларускай і літоўскай кухні лічачь — прынамсі, у літаратуры — фаршыраваную капусту, страву, роднасную галубцам. Фарш у гэтым выпадку ўкладаецца не на асобныя капусныя лісты, а паміж лістамі ў качане — цэльым, або разрэзаным на чварткі. Шкада, што гэта экзатычная для заходніх гурманаў страва не «раскручаная», не міталягізаваная ў Беларусі. Бы падобная страва ў вугорскай кухні карыстаецца ўсёй належнай пашанай. Але варта падаць да такіх «банальных» рэчаў, як фаршыраваная капуста ды галубцы, соўс з волі, самапавагі, уявы і вынаходлівасці — і пераканаецаеся, што «банальная» стравы смакуюць вам зусім інакш. Пасправуйце.

Галубцы хуткія

4 порцыі

500 г съвежай капусты, 2 ст. ложкі рису, 300 г ялавічнага фаршу, 1 цыбуліна, 3 ст. ложкі топленага масла, 4 ст. ложкі паніровочных сухароў, 1½ шклянкі рэдкай съмятани, ½ шклянкі тамату-пюре, соль, перац пад водле смаку.

Съвежую капусту нашаткаваць, зъмяшачь з мясным фаршам, скрышанай і абсмажанай цыбулляй, адвараным да напаўгатоўнасці рысам, сольлю і перцам. З атрыманай масы сфармаваць галубцы авалнай формы, укачаць іх у сухары, абсмажыць. Склады галубцы ў гусятніцу або падобнае начыннене, заліць съмятанай, зъмяшанай з таматам-пюре, і тушыць да гатоўнасці.

Галубцы з бульбай

4—5 порцыі

800 г капусты, 400 г бульбы, 1 яйка, 2 цыбуліны, 3 ст. ложкі топленага масла, 1½ шклянкі рэдкай съмятани, ½ шклянкі тамату-пюре, соль пад водле смаку.

Качан капусты, з якога выразана храпка, апусьціць у падсоленую воду, якая кіпіць, паварыць 3—5 хвілін, выньць, аддзяліць лісты, зрезаць патаўшчэнні. Вараную бульбу патаўчы, дадаць нашаткаваную падсмажаную цыбулю, дробна пасечаную вараное яйка, соль, перамяшачь. На кожны ліст пакласці падрыхтаваны фарш, загарнуць як капэрту. Галубцы абсмажыць, склады галубцы на бляху, заліць съмятанай, зъмяшанай з таматам-пюре, і тушыць 30—40 хвілін.

Галубцы «крэсовыя» з грэцкай кашай і тварагом

4—6 порцыі

Качан капусты, 2—3 ложкі тамату-пюре, шклянка булёну, 2 «бабкі» (ляўровыя лісткі), 1 ложка масла, 1½ шклянкі гатовай сыпчастай грэцкай кашы, цыбуліна, 200 г тлуштага тварагу, ложка чёртага маграну (або мацярдышкі), пад

ношка перцу, панюшка цукру, соль пад водле смаку.

Абраць верхнє лісьце капусты, выразаць храпку, абдаць кіпенем, потым халоднай вадой. Рэзьдзяліць лісьце, з кожнага зынці агрубелы атожылак. Дробна пакрышаную цыбулю падсмажыць на топленым масле. Тварог прапусьціць праз мясарубку, дадаць смажаную цыбулю, кашу, спэцыі, соль і цукар. Накласці фарш порцыямі на падрыхтаваныя капусныя лісты, згарнуць галубцы. Дно плоскага рондля нашмараваць маслам, выкласці капусным лісьцем, скласці галубцы, заліць булёнам, накрыць, тушыць на малым агні. Праз 30 хвілін даліць 2—3 ложкі тамату-пюре, разбаўленыя такой самай колькасцю булёну. Дадаць па панюшцы цукру і перцу, ляўровое лісьце, патрэсці рондлем, тушыць яшчэ 15—18 хвілін.

Ляніві «галубец-запяканка» з Падляшша

4—6 порцыі

1 вялікі качан капусты, 250 г грэцкіх круг, 150 г сывініны на скваркі, 70 г сушаных грыбоў, 2 цыбулі, 1 яйка, соль, перац.

Абраць верхнє лісьце капусты, выразаць храпку, укладыці ў гаршок з пасоленым кіпенем, накрыць вечкам і варыць на малым агні 15 хвілін. Адцадзіць і астудзіць. Рэзьдзяліць лісьце, з кожнага зынці агрубелы атожылак. Прыватаваць фарш. Старанна прамыць сушаныя грыбы і намачыць у вадзе пакаёвай тэмпературы (каля 1 л) калі 3—4 гадзін, каб добра набрыніялі. Працадзіць ваду скрэзь марлю і захаваць, грыбы прамыць яшчэ раз, пакрышыць, гатаваць у вадзе, у якой замочвалі, калі 1—1,5 гадзін. Булён захаваць. Кашу прыватаваць у пасоленай вадзе (каля 0,5 л вады, 1,5 ложачкі солі), крыйху падпражыць у сухой патэльні. Сывініну засмажыць на скваркі, дадаць пакрышаную цыбулю, засмажыць. Зъмяшачь кашу са скваркамі і цыбуляй, дадаць пакрышаныя грыбы, соль, перац, убіць сырое яйка. Выкладаць у посуд для запякання (напр., у гусятніцы) пластамі: лісьце капусты, фарш, ізноў лісьце капусты і г.д., накрыць ўсё капусным лісьцем. Заліць грыбным булёнам. Запякаць у духовы юцы пры 170°C 1 гадзіну. Нарэзачаць на парцыйныя кавалкі, кожны паліць топленым салам са скваркамі або съмятанай. Падаваць з халодным півам.

Галубцы літвінскія з чвэртак качана

1 качан капусты (каля 1 кг), 10 шт сушаных грыбоў, 1 цыбуліна, 100 г сывінога фаршу, 2 яйкі, ½ шклянкі ячных круп (буіных), 50 г сала, ½ шклянкі съмятани, соль.

Качан разрэзаць на 4 часткі, адварыць да напаўгатоўнасці ў пасоленай вадзе, адціснуць. Адвараныя ячныя крупы абсмажыць на сывінінам. Грыбы зварыць, нарэзачаць саломкай, падсмажыць разам з нашаткаванай цыбулляй на сале. Падрыхтаваныя крупы і грыбы перамяшачь са сывінім фаршам, сольлю і ўзбітымі яйкамі. Атрыманай масай начыніць прамежкі паміж лістамі капусты, часткі качана перавязаць, заліць грыбным адваром і съмятанай і тушыць пад накрыўкай.

Дні лятуць. Песні з-за кратай.

Сяргей Новік-Пляюн,
БМА-груп,
2007.

Сваім голасам Новік дае форы некоторым выканайцам — удзельнікам праекту.

Песні на вершы паэта, што перажыў усе тры акупацыі Беларусі, нацярпеўся ад саветаў, палякаў ды немцаў і дажыў да нашых дзён, убачыўшы першыя дні Незалежнасці. Гэта працяг сэрыі «Беларускі музычны архіў», дзе ўжо выйшлі дыскі, прысьвечаныя Манюшку, Геніюш, Забэйду-Суміцкаму. Раней самай вядомай песніяй Новіка была, бяспрэчна, «Зорачкі». Гэты праект можа даць съвету яшчэ колькі гітоў. Для каго бліжэй аўтарская песня — Тацяна Беланогая прапануе сваё прачытаныне «Над калыскай» і «Ночкі». Хто хіліца ў бок мяккага гітарнага гучаньня — праект «Бава» з кранальнай «Праз акіян». Клясычную музычную пльынь презэнтуе тут Ларыса Сімаковіч з той жа «Калыханкай», а рок-андэрґраунд — «Голая манашка» («Павязаным» — супэр!). А ёсьць жа яшчэ рэп «Матуля мая!» ад «Чырвоным па белым». Пры ўсёй рознасці ў стылях, тэхніцы, запісу дыск слухаецца на дзіве гарманічна. Тую гармонію толькі падкрэслівае голас самога паэта з уцалэлых магнітафонных стужак: між песнямі раз-пораз ён чытае свае вершы, а пры канцы бонусам зъмяшчаючыя песні, съпяваныя Сяргеем Новікам. Сваім голасам ён дае форы некоторым выканайцам-удзельнікам праекту:) У такім своеасаблівым tryb'юце практична няма надта гучных імёнаў, таму дыск цікавы ўдబалтъ, бо можна пазнаёміцца яшчэ і з такімі выканайцамі, як «Водгук-квартэт», «Ростра», Інэса Леаданская ды інш. Сваім песнямі ўпрыгожылі праект Данчык, Шалкевіч, Вайханскі і P.L.A.N. Зь відавочных правалаў — малавядомы гурт «Jus Gladii» і ягоная малаўчынная спроба запісаць «Ночку» па мэтале зусім без уяўлення.

Дыск — для ўсіх калекцыянераў сучаснай беларускай музыкі і паэзіі.

Свята вялікіх дажджоў

Юры Несцярэнка,
Ковчег, 2007.

Гэта музыка ад душы і для душы.

Першы беларускамоўны альбом вэтерана магілёўскага року, які жыве ў Бялынічах. За два дзясяткі гадоў у рок-н-роле гэты чалавек ня страціў надзеі, не згубіў цярпівасці, ня сьпіўся. Раней «Не стары бэнд» і яшчэ адзін праект Несцярэнкі «White Night Blues» гралі блузавыя стандарты і песьнікі ў жанры «рускі рок». Але гадоў ужо сем як бялыніцкі блузмэн нібы прачынуўся — пачаў ладзіць у невялікім гарадку рок-канцэрты, літаратурныя вечарыны і ўзяўся за запіс свайго беларускамоўнага альбому.

«Свята вялікіх дажджоў» — гэта тое, што называюць музыкай, зробленай ад душы і для душы. Несцярэнка — прыхільнік старога добра гітарнага року а-ля Гэры Мур і Ўладзімер Кузьмін. Такога кшталту музыка, толькі перанесеная на беларускую глебу, і гучыць на дыску.

Тэксты для альбому Юры пісаў сам, сёе-тое ўзяў зь перакладаў Баліслава Лесьмяна, магілёўскіх паэтаў і нават Людмілы Рублеўскай.

З маленьких цудаў альбому — аднайменная назыве пльыты — «Свята...» — 8-хвілінная баліда, у якую ўкладаеца ўвесь унутраны свет музыкі. Выдатны беларускі блуз — «Знаю столькі пішчотаў» і дует з Варашкевічам — «Блюз белай ночы», які калі-небудзь стане гімнам Бялынічаў, якія мясцовыя інтэлектуалы называюць White Night City.

Ёсьць тут адмысловы бонус-блёк — пара твораў з саўндрэку да спектаклю «Песні ваўка» са справядлівай прэтэнзіяй на жанр «рок-опера».

Варта зазначыць, што ў запісе паўдзельнічалі такія знаныя асобы, як Алег

Хаменка («Палац»), Ігар Варашкевіч і Сяргей Трухановіч («Крама»), Кастусь Канцавы («Osimira»). Для тых, хто любіць музыку.

С миром

Горадская тоска, Go-records, 2006.

Блізкасць да Украіны і поспех земляка Сярогі надта адбіліся на творчасці гэтай каманды.

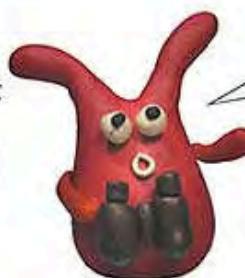
Трэці дыск гомельскіх рэпераў, якія сёлета здабылі на «Каранацыі» ўзнагароду «Лепшы гіп-гоп выканайца году». Блізкасць да Украіны і поспех земляка Сярогі адбіліся на творчасці гэтай каманды. Яны працуюць у той самай пльні — «рассейскія рэп-частушкі». І з тым жа Сярогам съпяваюць (трэк «Господи, спасібо»).

Беларускага ў іх нічога, акрамя геаграфічнай прыналежнасці, хоць слова «Беларусь» колькі разоў гучыць у чытанках. Як у галоўным гіце, прысьвеченым ўкраінскаму гарэлачнаму брэнду: «Белоруссия, Россия, Украина, чтоб всё решалось миром, пьют Немиров».

Удалы трэк максі-сінглу завецца «Гомель—Гановэр» — экспрэсіўная «тэма для братаньня».

У іх творах — жыццёўская філязофія немалой часткі беларускай моладзі. Сугучныя неяк пасыл «С миром» з колішнім «Абы не было вайны». Бязглуда іх патракаць у жаданы жыцця спакойна ды шыкоўна. Дасягнучь мэты, здабудуць глямурныя выгоды — будзе супэр, ня выйдзе — падвернешца офісная праца. Выходзіцца яны так, карцела самавыявіца — запялят гіп-гоп (поп, тэхна, RnB), захацелі лепшага жыцця — напісалі пару-тройку саладжавых гітоў. І ўся творчая біяграфія... Слухаць можна з пункту гледжання тэхнічнага — песні аранжаваныя і запісаныя на высокім узроўні. Музыка гучыць смачна і калірната. Але толькі ганарыща не выпадае. Для музычных рэдактараў беларускай FM-прасторы.

газэтка дзеткам

Капітан Танака ©

ФЭСТ

ТЭАТРЫ

«Беларуская вясна» ў Кіеве

З 14 да 25 сакавіка ў Кіеве адбудзеца фэст «Беларуская вясна». **14 сакавіка** ў кінаклубе Грамадзянскай кампаніі «Пара» адбудзеца прэзентацыя фільму Юр'я Хашчавацкага «Плошча». **16 сакавіка** ўкраінскія актыўісты маюць намер правесці пікет ля пасольства Беларусі ў Кіеве ў падтрымку беларускай дэмакратыі. **19 сакавіка** пройдзе круглы стол, на якім будзе абмяркоўца стратэгія Украіны адносна Беларусі. Кульминацый «фэсту» стане жартайлівая акцыя, прызначаная на **25 сакавіка**: «сплаборніцты па лыжным бегу на асфальце на кубак Аляксандра Лукашэнкі».

Паводле
www.charter97.org

КАНЦЭРТ**Стары Ольса**

18 сакавіка ў Віцебску ў Абласной філярмоніі адбудзеца канцэрт гурта «Стары Ольса».

Пачатак а 17-й. Т.: 8-029-718-72-79

Опера

на сцэне ЦДА

16 (пт) — канцэрт «Пэрліны барочнай музыкі». І.Бах «Кававая канцата»

19 (пн) — «Князь Ігар»

Купалаўскі тэатар

16 (пт), 17 (сб) — «Вольга»

18 (недз) — «Каханыне ў стылі барока»

19 (пн) — «Чычыкаў»

21 (ср) — «Я не пакіну цябе...»

22 (чц) — «Таполовая завея»

Тэатар беларускай драматургіі

16 (пт) — «Адэль»

16 (пт) — «Разбойнік»

17 (сб), 18 (недз) — «Што за чуд гэтая казка»

17 (сб), 18 (недз) — «Забойства па-француску»

18 (недз) — «Адвечная песня»

20 (аўг) — «Ганна ў тропіках»

21 (ср) — «Містэр розыгрыш»

22 (чц) — «Г'емонцкі звер»

Тэатар юнага гледача

17 (сб) — «Пацалунак начы»

17 (сб) — «Якая стварыла чуд»

18 (недз) — «Неверагодныя прыгоды Мішуткі і ягоных сяроў у краіне казак»

22 (чц) — «Тарас на Парнасе»

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ**Кінахрыбет**

Першы фільм новага тысячагодзьдзя на менскіх экранах.

Хрыбет д'ябла (El Espinazo Del Diablo)

Гішпанія — Мэксіка, 2001, каліяровы, 106 хв.

Рэжысэр: Гільерма Дэль Тора

Жанр: Гісторыка-містычна драма-прыпавесць

Адзнака: 10 (з 10)

30-я гады. Грамадзянская вайна ў Гішпаніі. 12-гадовы Карлас (Фэрнарда Цельвэ) пасля съмерці бацкі-камуніста трапляе ў прытулак пад алею «чырвона» дырэктрысы Кармен (Марыса Парэдэс) і прафэсара Касарэса (Федэрыка Лупі). У школьнім двары гмырыца неразарваная авіяцыйная бомба, а ў начных калідорах блукае прывід заплага хлопчыка...

Першая частка містыка-мэтафізычнай

трэйлера Гільерма Дэль Торы пра Грамадзянскую вайну й фашызм (другая частка — «Ля-бірніт Фаўна», а трэцяя — мусіц зьявіца ў 2009 годзе).

Карціна — шэдэўр мэксіканскага рэжысёра. Фільм ня толькі распавядзе пра людзкія лёсі падчас крывавае калатнечы (гісторыя ад Антонія Трасораса) — і ня проста палохае страшнай казкай пра прывіда (прыдумка Гільерма Дэль Торы). Фільм увасабляе саму існаўці кіно.

Калісці крыйтык Андрэ Базэн гараніў «анталагічную праўду» кіно і паразнouваў фільмы з бурштынам, у які трапляюць інсэкты — каб назаўжды захавацца.

Карціна «Хрыбет д'ябла» — бурштын. Але ў гэтым бурштыне не забытыя рэчы ці спакутаваныя ад старасці твары — хаця праўда эпохі й псыхалягічная глыбіня адметная для карціны.

На стужцы, прадусаванай Пэдра Альмадоварам, зафіксаваныя цалкам нематэрыяльныя зъявы. Страх, юр, начавісьць і прага да грошай; людзкія забабоны, першае каханыне, мужнасць, адказнасць. Ініцыяцыя, калі дзіця сутыкаецца са злом і мусіц даць яму бой (невыносная сцэна, калі дзеці атакуюць ворага). Сацыяльнае зло — як праява мэтафізычнага — і прывід, як помста й акрываўлене

Кінотэатр: 10 000 (першыя 100), 12 000 (паступенна)

15 000 (будні) 18 000 (празадакі), 18 000 (празадакі з суполкай) + 10 000 (паступенна)

сумленыне.

Бурштынавым алькаголем залітая эмбрыёны-пачваркі, якіх мясцовы люд называе «хрыбты д'ябла»; залаты напой раскупляеца «для патэнцыі». Залаты твар у патопленага прывіда — і толькі кроплімі цурочыць кроў уверх. Да часу стаілася й маучыць бомба, умурваная ў інтэрнаці двор — каб выбухнуць жоўта-залатым польмем. Залатыя зыліткі ў драўлянай назе дырэктаркі-інваліда, залатыя твары забітых; бурштынавае цела палюбоўніка-падонка; залатая сыпёка дарогі, на якую выходзяць асірацельны дзеці.

Стары прафэсар у карціне пакутліва пытается і ягоныя слова — пра сам фільм: «Што такое прывід?.. Трагедыя, якой наканаваны вечны паўтор?.. Но, сэкундны боль? Нешта мёртвае, што здаецца жывым... Пачуцце, падвешанае ў часе. Быццам фатаграфія ў расфокусе. Быццам муха ў бурштыне...»

Прывід — гэта я».

Ілюзія ўвасобілася.

Карціна дэманструеца ў фармаце «4x4» з чацвяртага 15 сакавіка ў кінатэатрах «Аўрора», «Цэнтральны», «Перамога», «Мір».

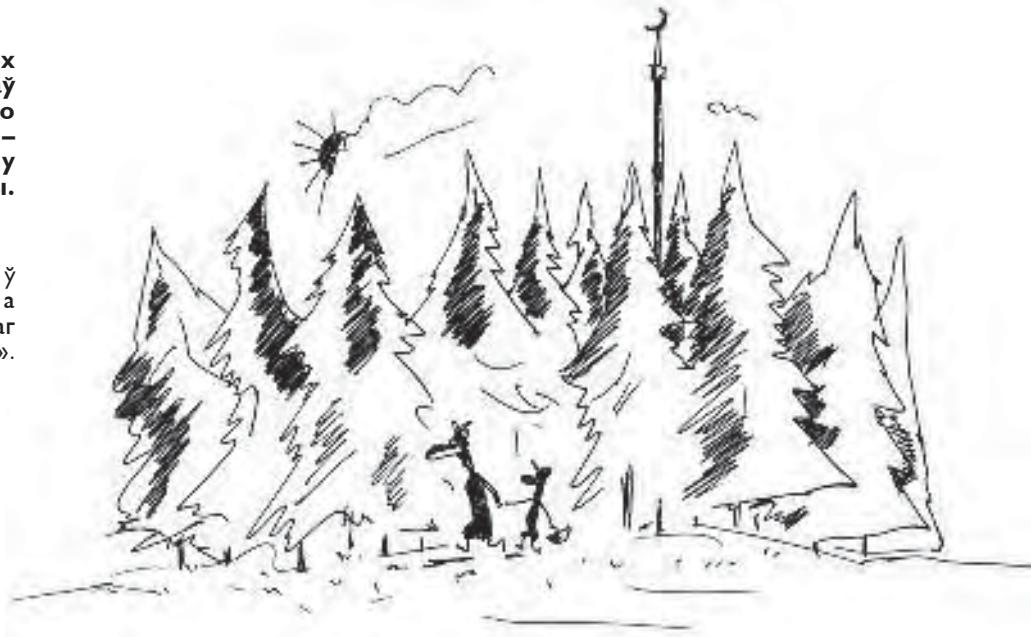
Таксама ў кінафармаце «Спачуваныя спадарыні Помсьце», «Крываавы дыямант», «Як малыя дзеці».

Андрэй Расінскі

калі 6...

...шэйхі Аб'яднаных
Арабскіх Эміратаў
адгукнуліся на яго
прапанову –
адпачываць у
Белавескай пушчы.

— Дзіўнае, бабуля, рэха ў
пушчы. Я — «ооооў», а
яно ў адказ: «аллааааааг
акбар».

...беларусы пазычалі грошы па
схеме, па якой Ён бярэ
крэдыты...

Ты, зраднік славянскай расы,
алігарх, газпромаўская
падсьцілка... дай тысячу да заўтра.

...некта зь беларусаў захацеў адпачыць на лыжна-
трэніровачнай базе ў Сочы, якая фармальна
належыць усім грамадзяням РБ.

— Натуральная, Вы
як беларус маеце
права адпачыць у
Краснай паляне.
Дарэчы, а вось і
ваш лыжны
інструктар.

Яе называлі «беларускай»

ЮЛІЯ ДАРАЦІКЕВІЧ

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

З Бельскага ўезду, Гродзенскай губэрнії. У 1899 году па распаражэнню царкоўнага начальніцтва, без усякай просьбы са стараны музыкоў, аддзялілі не-калькі вёсак з Чыхкоўскай парафіі: Курнашава, Кэйлы, Ленева, Лушны і Ляды, і зрабілі зь іх асобную парафію «Курнашоўскую». Музыкі любілі і старую парафію, і старыя могілкі, гдзе адпачываюць іх блізкія і родныя, бацькі і дзеды, а затым пры ўсякай царкоўнай патрабові хіліліся да старой парафіі.

Сем гадоў ужо клаопцыца мужыкі, каб іх ізноў прыпісалі да старай царквы. Пісалі яны жалабы да ўсіх духоўных начальнікаў, ездзілі да обэр-пракурора сыноду Пабеданосцева, падавалі прашэнне і цару. Усё дарма.

Калі генерал-губэрнатар ня зважыць іх просьбы і не прыпішаць да старай царквы, то яны прайдзудуць або ў католіцтва, або ў якую-небудзь другую веру.

Герасім Серы

«НН». № 11. 1907

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрес.
Адначасова Рэдакцыя звязвітаеца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Дэталі — старонка 17.

23 сакавіка вечарына «Нашай Нівы» ў Горадні

Запрашаем усіх гарадзенскіх чытачоў у пятніцу, 23 сакавіка, а 19.00, на вечарыну «Нашай Нівы». Гаворка пойдзе пра гарачыя тэмы нашага жыцця. Таксама будуць прэзентаваныя сакавіцкі нумар часопісу «ARCHE» і новая книга Андрэя Дынька і Андрэя Скурка «Беларусь за дзесяць падарожжаў».

Сільяна Тапіяна Беланогая.

Сустрэча адбудзеца ў грамадскай прыёмнай АГПТ (Гарадзенцы ведаюць гэтае памяшканье — раней там месцілася майстэрня Іваноўскага.) Гэта на вул. Будзённага 48а, уваход з двара.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Шчыры дзякую скратарыяту ТБМ за своечасовая вішаванне з днём народзінаў. Віншую з днімі народзін усіх прыхільнікаў «Нашага слова», «Нашай Нівы», хто нарадзіўся ў сакавіку

ПАДАРОЖКА

Зыміцер Касцяпроваіч запрашае ў падарожжа 18 сакавік: Іле—Суботнік—Жамыслай—Трабы—Гальшаны—Баруны—Крэва. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-88-17

СПАЧУВАНЬНІ

Артуру Клінаву з прычыны съмерці ягонай маці Валянціны Цюленевай выказалі на сایце пп.ру Алекса Гапава, Алекса Каліта, Алекса Юркавец, Алекса Бэлы, Тацяна Елавая

Старонка 22.

Магутная постаць Ткачова

10 сакавіка споўнілася 65 год гісторыку й грамадзкаму дзеячу Міхасю Ткачову.

Пра настаўніка піша ягоны вучань Генадзь Семянчук. Старонка 19.

Украінскія піраміды

Грандыёзнае съвятышча эпохі бронзы ва Украінскім стэпе. Пра гучнае адкрыцьцё апошніх гадоў піша археолаг Мікола Крывальцэвіч. Старонка 24.

Наша Ніва

незалежная газета

заснавана ў 1906, адноўлена ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Ляві

галоўны рэдактар Андрай Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцовы фонд выдання

газеты «Наша ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства

«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнасць за звесткі рагічных абвестак.

Кошт свабодны. Гаворка-віддзяленне абрэпстрагты прысьвічана выданню №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзену Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2241. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 14.03.2007.

Замова № 1454. Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.